

70. Tiistaina 8 päivänä kesäkuuta 1993

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotukset laiksi työttömyysturvain muuttamisesta 1635

Hallituksen esitys n:o 359/1992 vp
Lakialoite n:o 7
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 8

2) Ehdotukset laeiksi kansaneläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys n:o 227/1992 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 10

3) Ehdotus laiksi asumistukilain muuttamisesta 1636

Hallituksen esitys n:o 32
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 5

Toinen käsittely:

4) Ehdotukset laeiksi maksuvaikeuksissa oleville asuntovelallisille myönnettävää korkotuesta ja leimaverolain väliaikaisesta muuttamisesta 1637

Hallituksen esitys n:o 55
Toivomusaloite n:o 257
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 6

S.

5) Ehdotus laiksi kiinteistön luovuttamisesta Ferenda Oy:lle 1637

Hallituksen esitys n:o 67
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19

S.

Kolmas käsittely:

6) Ehdotukset laiksi edustajanpalkkiosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta sekä laiksi väliaikaisesta poikkeuksesta edustajanpalkkiosta annettuun lakiin 1638

Lakialoitteet n:ot 12 ja 14
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3

Ainoa käsittely:

7) Kertomus Eduskunnalle niistä toimenpiteistä, joihin Eduskunnan tekemät muistutukset valtiovarain hoidosta ja tilinpidosta vuonna 1990 ovat antaneet aihetta 1655

Kertomus n:o 3
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 20

Ensimmäinen käsittely:

8) Ehdotukset laiksi Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sopimuksen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys n:o 38
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 12

9) Ehdotus laiksi ulkomaanedustuksen virkamiehille paikallisten erikoisolosuhteiden

	S.		S.
den perusteella suoritettavista korvauksista sekä muista etuuksista	1663	sien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta (HE 47)	1669
Hallituksen esitys n:o 33 Hallintovaliokunnan mietintö n:o 11		18) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen esityksestä laiksi maanmittauslaitoksesta annetun lain 2 ja 4 §:n ja laiksi kaavoitusalueiden jakolain 2 a §:n muuttamisesta (HE 48) ...	„
10) Ehdotus laiksi valtion audiovisuaalisesta keskuksista annetun lain kumoamisesta	„		
Hallituksen esitys n:o 25 Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4		Puhetta johtaa puhemies Suominen.	
11) Ehdotus sotilasavustuslaiksi	1665	Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Anttila S-L., Hiltunen, Juhantalo, Kanerva, Karhunen, Komi, Laakso, Lindqvist, Lindroos, Luhtanen, Luttinen, Näsi, Ojala O., Pekkarinen, Rehn E., Rehn O., Rossi, Salolainen, Särkijärvi, Takala, Törnqvist ja Vanhanen.	
Hallituksen esitys n:o 28 Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 12		Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Särkijärvi, Rehn O., Ojala O. ja Törnqvist.	
E s i t e l l ä ä n :			
12) Asetus 14 päivältä toukokuuta 1993 kansainvälistä tekstiili kauppaa koskevan sopimuksen voimaansapitämistä koskevan pöytäkirjan voimaansaattamisesta (A 2)	1669		
13) Asetus 14 päivältä toukokuuta 1993 Thaimaan kanssa tehdyn tekstiilituotteiden kauppaa koskevan sopimuksen jatkamista koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta (A 3)	„	Ilmoitusasiat :	
14) Asetus 14 päivältä toukokuuta 1993 Malesian kanssa tehdyn tekstiilituotteiden kauppaa koskevan sopimuksen jatkamista koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta (A 4)	„	Lomanpyynnöt	
15) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 1992 (K 5)	„	Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Juhantalo, virkatehtävien vuoksi ed. Salolainen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Pesälä, E. Rehn ja Törnqvist, tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Hiltunen, Kanerva, Komi, Lindroos, Takala ja Vanhanen sekä kuluvan kuun 10 päivään sairauden vuoksi edustajat Karhunen ja Luhtanen.	
Pöydällepanoa varten esitellään :			
16) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksestä laiksi ulkomalaislain muuttamisesta (HE 293/1992 vp)	„	Kirjalliset kysymykset	
17) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 9 hallituksen esityksestä laiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuk-		P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 212, 215 ja 239. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.	

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:**1) Ehdotukset laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta**

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 359/1992 vp

Lakialoite n:o 7

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 8

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Eilen pidetyssä täysistunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. U. Anttila ed. Paloheimon kannattamana ehdottanut I vastalauseeseen sisältyviä kolmea perustelulausumaa.

Ed. Stenius-Kaukonen ed. Tennilän kannattamana on ehdottanut II vastalauseeseen sisältyvää perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Lopuksi on äänestettävä perustelulausumaehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. U. Anttilan 1) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. U. Anttilan 1) ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 77 ei-ääntä; poissa 30. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. U. Anttilan 2) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. U. Anttilan 2) ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 78 ei-ääntä; poissa 29. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. U. Anttilan 3) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. U. Anttilan 3) ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 94 jaa- ja 77 ei-ääntä; poissa 28. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Stenius-Kaukonen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Stenius-Kaukonen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 33. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotukset laeiksi kansaneläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 227/1992 vp

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 10

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Eilen pidetyssä täysistunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. P. Leppäsen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotukset, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho E., Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Alho, Anttila U., Antvuori, Aula, Backman, Bell von, Biaudet, Björkenheim, Donner, Dromberg, Enestam, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Hurskainen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Ihamäki, Iivari, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Jääskeläinen, Jätteenmäki, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kankaanniemi, Kasurinen, Kauppinen, Kautto, Kekkonen, Kempainen, Kohijoki, Koistinen, Korkeaoja, Korva, Koski, Koskinen, Kuittinen, Kääriäinen, Laakonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Lahtinen, Laitinen, Laivoranta, Lamminen, Laukkanen M., Laukkanen V., Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Linnainmaa, Lipponen, Louekoski, Louvo, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Metsämäki, Moilanen, Morri, Muttillainen, Myller, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Nyby, Ojala A., Ollila, Paakkinen, Paasio, Paloheimo, Pelttari, Perho-Santala, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Pokka, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Pura, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Rauramo, Renko, Renlund, Rinne, Roos J., Roos T., Rusanen, Rynnänen, Rätty, Rönnholm, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Sasi, Savela, Savolainen, Seivästö, Skinnari, Suhola, Taina, Tiuri, Toivonen, Tuomioja, Turunen, Tykkyläinen, Ukkola, Uosukainen, Urpilainen, Varpasuo, Vehkaoja, Vihriälä, Viinanen, Viljamaa, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Vuoristo, Vähänäkki, Väistö, Väyrynen, Westerlund ja Zyskowitz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Andersson, Apukka, Astala, Helle, Jurva, Kaarilahti, Korhonen, Laaksonen, Laine, Leppänen P., Mäkelä, Mäkipää, Polvi, Polvinen, Riihijärvi, Rimmi, Seppänen, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Vistbacka, Vähäkangas ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Anttila S-L., Heikkinen, Hiltunen, Juhantalo, Järvilahti, Kanerva, Karhunen, Komi, Kuuskoski, Laakso, Lindqvist, Lindroos, Luhtanen, Lutinen, Norrback, Näsi, Ojala O., Pekkarinen, Pesälä, Rehn E., Rehn O., Rossi, Salolainen, Särkijärvi, Takala, Törnqvist ja Vanhanen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 147 jaa- ja 25 ei-ääntä; poissa 27. (Ään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi asumistukilain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 32

Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 5

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Eilen pidetyssä täysistunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. Myller ed. Raskin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila U., Antvuori, Aula, Biaudet, Björkenheim, Donner, Dromberg, Enestam, Haavisto, Hassi, Hautala, Huuhtanen, Häkämies, Ihamäki, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Jääskeläinen, Jätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Kauppinen, Kohijoki, Koistinen, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, Laukkanen M., Laukkanen V., Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Linnainmaa, Louvo, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Moilanen, Morri, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Norrback, Ollila, Paloheimo, Pelttari, Perho-Santala, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Puhakka, Pulliainen, Pura, Pykäläinen, Rauramo, Renko, Renlund, Rusanen, Rynnänen, Rätty, Röntynen, Saapunki, Saari, Saa-

rio, Saastamoinen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Taina, Tiuri, Toivonen, Turunen, Ukkola, Uosukainen, Varpasuo, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Westerlund ja Zyskowitz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Alho, Andersson, Apukka, Astala, Backman, Bell von, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laaksonen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Leppänen P., Lipponen, Louekoski, Metsämäki, Mutttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nyby, Ojala A., Paakkinen, Paasio, Polvi, Polvinen, Puisto, Rajamäki, Ranta, Rask, Riihijärvi, Rimmi, Rinne, Roos J., Roos T., Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Anttila S-L., Heikkinen, Hiltunen, Juhantalo, Järvilähti, Kanerva, Karhunen, Kempainen, Komi, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Laakso, Lahikainen, Lindqvist, Lindroos, Luhtanen, Luttinen, Näsi, Ojala O., Pekkarinen, Pesälä, Pokka, Rehn E., Rehn O., Rossi, Salolainen, Särkijärvi, Takala, Törnqvist, Vanhanen ja Väyrynen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 33. (Ään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotukset laeiksi maksuvaikeuksissa oleville asuntovelallisille myönnettävästä korkotuesta ja leimaverolain väliaikaisesta muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 55
Toivomusaloite n:o 257
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 6

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 6. Eilen pidetyssä istunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Myller ed. Hautalan kannattamana ehdottanut, että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin vastalauseen mukainen lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy ympäristövaliokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Myllerin ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 71 ei-ääntä; poissa 29. (Ään. 7)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt ympäristövaliokunnan mietinnön.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1—12 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 50 c §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi kiinteistön luovuttamisesta Ferenda Oy:lle

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 67
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotukset laiksi edustajanpalkkiosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta sekä laiksi väliaikaisesta poikkeuksesta edustajanpalkkiosta annettuun lakiin

Kolmas käsittely

Lakialoitteet n:ot 12 ja 14

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty, lakialoitteeseen n:o 14 sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lakiehdotuksesta on päätettävä valtiopäiväjärjestyksen 70 §:ssä säädettyllä tavalla. Lakiehdotus on hyväksytty, jos sitä koskevaa ehdotusta on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Savolainen: Herra puhemies! Ed. Kääriäisen lakialoitteen pohjalta on edetty päätösvaiheeseen kansanedustajien palkan alentamisessa. Ed. Kääriäinen perustelee ehdotustaan ns. lomarahojen poistamiseksi ja siis koskien palkkojen alentamista sanatarkasti näin: "Kansanedustajien on syytä olla suunnannäyttäjiä."

Perustuslakivaliokunta on yhtynyt ed. Kääriäisen lakialoitteeseen ja mietinnössään ehdottaa lakialoitteen hyväksymistä. Samassa mietinnössä sen sijaan perustuslakivaliokunta ehdottaa hylättäväksi ministereiden kaksoispalkkauksen poistamisen.

Perusteluissaan perustuslakivaliokunta toteaa, että kansanedustajien lomarahojen poisto liittyy Suomessa vallitsevaan taloudelliseen kriisiin, ja tästä syystä on perustuslakivaliokunnan mielestä perusteltua, että myös kansanedustajat sopeuttavat taloudellista asemaansa tilanteen vaatimalla tavalla ja luopuvat lomarahoistaan. Sen sijaan perustuslakivaliokunta on katsonut aiheelliseksi muusta yhteiskunnasta poiketen ehdottaa, että palkkaleikkaus ei vaikuta edustajien eläkkeeseen. Siinä lienee hivenen epäjohdonmukaisuutta.

Arvoisa puhemies! Tulen esittämään lakiehdotuksen hylkäämistä ja perusteluksi esitän muutamia näkökohtia.

Alun perin ed. Kääriäisen tavoite, joka ei ole todellisuudessa muuttunut mihinkään valiokuntakäsittelyn aikana, oli se, että kansanedustajien pitää olla esimerkki ja viesti työmarkkinasopi-

muskenttään päin palkkojen alentamiseksi, mistä seuraa tietysti eläkkeiden alentaminen ja edelleen tulosidonnaisen toimeentuloturvan alentaminen. On kysymys varsin varsin laajasta ketjusta, joka on sidoksissa ansiosidonnaiseen toimeentuloon. Tämän suunnan esimerkeiksi on haettu kansanedustajat. Minulle on tavattoman suuri hämmästyksen aihe, että niin SAK:laista kuin akavalaistakin ammattiyhdistystoimintaa lähellä olevat edustajat ovat valmiita ansiosidonnaisen toimeentulon alasajon mannekiineiksi.

Vähintään yhtä suuri esimerkkinä olemisen ristiriita syntyy itselleni siitä yhteiskuntamallista, jonka olen suomalaisiksi perusyhteiskuntamalliksi omaksunut. Se on verollinen yhteiskunta, jossa kerätään verotulot ja tuotetaan niillä päätetyt yhteiskuntapalvelut, kuten sivistykselliset sosiaaliset ja terveydenhuoltoon liittyvät sekä turvallisuuteen ja puolustukseen liittyvät palvelut. Kun päätöksillä ensimmäiseksi pyritään leikkaamaan veronalaisia tuloja, ollaan todellisuudessa valmiit romuttamaan verollista yhteiskuntamallia, romuttamassa yhteiskunnan kiertokulkua. Itse olen täysin toista mieltä ja pidän vähintäänkin yhtä merkittävänä tätä esimerkkinä olemista kuin esimerkkinä olemista tulopoliittiseen sopimuskenttään päin, mikä sekkin on perin periaatteellinen kysymys.

Kun olen keskustellut yksittäisten kansanedustajien kanssa, perusteluitani ei ole tyrmätty, päinvastoin. Mutta sen jälkeen usein keskustelussa nostetaan kädet ylös ja todetaan, että tiedotusvälineet riipottelevat kansanedustajat pahanpäiväisesti, jos uskalletaan äänestää oman palkan säilyttämisen puolesta, ja toisaalta pelätään kansan tuomiota. En ymmärrä näitä lähestymistapoja. Olen itse yhteiskunnallisen päätöksenteon ammattilainen ja silloin en tee päätöksiä tiedotusvälineitä varten tai kansalaisten silmäluumeeksi, vaan vastuullisesti tukeutuen niihin yhteiskunnallisiin perusteluihin, jotka olen omaksunut.

Jos ja kun on kysymys säästämisestä, silloin pitää poistaa rönsyjä, ei veronalaisia tuloja. Olen valinnut yhden kohteen, jolla lomarahojen nettosäästö voidaan korvata mitään vaarantamatta ja saada aikaan eduskunnan budjetissa. Tämä on vain yksi esimerkki. Kansanedustajien lomarahojen nettosäästöön, 900 000 markkaan, löytyy varmasti lukuisia muitakin esimerkkejä.

Viime vuonna kansanedustajat käyttivät taksinkäyttöoikeutta yli 3 miljoonalla markalla pääkaupunkiseudulla. Tämän vuoden lukemat alkuvuodesta ovat samaa suuruusluokkaa. Kun siitä

summasta poistetaan 900 000, joka on lomarahojen netto-osuus, jää käyttöoikeudeksi vielä tälle vuodelle 2,1 miljoonaa markkaa eli yli 10 000 jokaista edustajaa kohti. Kun vielä ministereillä ja puhemiehillä on virka-auton käyttöoikeus, jää edustajien käyttöön todellisuudessa vielä hieman enemmän.

Haluan erityisesti korostaa sitä, että en ole poistamassa edustajille välttämätöntä työvälinettä eli mahdollisuutta liikkua virastoissa ja vastaavissa kesken eduskuntatyön. Mutta viitaten perustuslakivaliokunnan perusteluihin sopeutan kulutusta tilanteen vaatimalla tavalla. Ei ole mitään syytä puhua taksinkäyttöoikeuden väärinkäytöstä, en ole nähnyt sellaista eduskunnassa. Siitä ei ole kysymys. Ei ole kysymys siitä, että osoiteltaisiin joidenkin edustajien valintoja näissä asioissa. Sen lisäksi 2,1 miljoonaa markkaa on kohtuullinen tuki pääkaupunkiseudun taksiryittäjille, myöskään heidän asemaansa ei tässä mitenkään merkittävästi vaikeuteta.

Kansliatoimikunnalla on runsaasti mahdollisuuksia toimintaohjeita antaessaan valita sellaisia menettelytapoja, joilla edustajien kotimatkat voidaan turvata. Joten näen, että kaikkein helpoimmalla tavalla perustuslakivaliokunnan vaatima tilanteen sopeuttaminen kulutukseen voidaan löytää tässä tilanteessa etsimällä eduskunnan budjetista säästökohde mainitsemastani kohdasta.

Herra puhemies! Edellä oleviin perusteluihin viitaten ehdotan, että lakiehdotus hylätään.

Toiseksi ehdotan perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyttää, että kansliatoimikunta säästöjen aikaansaamiseksi antaa välittömästi toimintaohjeet, joiden mukaan kansanedustajien taksiseleiden käyttö ei vuonna 1993 ylitä 2,1 miljoonaa markkaa.”

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Savolainen käytti varsin asiallisen ja hyvän puheenvuoron, jossa hän kiinnitti aivan oikeisiin asioihin huomiota. Olisinkin toivonut, että keskustelun olisi avannut ed. Kääriäinen, joka on tämän kunnianarvoisan lakialoitteemme isä, äiti ja kumminkaima, ja olisi perustellut, kuinka tämä on jo antanut selvän signaalin suomalaisen yhteiskuntaan ja nyt jo ollaan voimakkaasti palauttamassa lomarahoja takaisin firmoille jnp. niin, että raitona vain odotetaan porttien takana, että päästään tekemään ilmoituksia.

Valitettavasti ed. Kääriäinen ei ole lakialoitteestaan niin paljon kiinnostunut, että olisi pai-

kalla. Eli ed. Savolainen osui aika tavalla nappiin äskeisessä puheenvuorossaan ja lisäksi erikoisesti siinä, että hän kiinnitti huomiota siihen, että eduskunnan sisäisesti voisimme löytää säästökohteita paljon suuremmalle määrälle veronmaksajien rahaa, kuin nyt tällä operaatiolla aikaansaadaan. Eli entisestään vahvistui käsitykseni anekaupan huippusuorituksesta tässä yhteydessä. Muutoin olen kuitenkin lakialoitteen allekirjoittajana hyväksymässä tämän anekappa-anomuksen.

Ed. V. Laukkane (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Teen vain pari huomautusta.

Ensinnäkin ed. Savolainen rinnastaa aivan suotta taksisetelit ja lomarahosta luopumisen siinä mielessä, että lomarahosta luopuminen on suhteellisen vaikeaa. Itse asiassa se ei ole mahdollista etukäteen vapaaehtoisesti, vaan rahat joutuu myöhemmin palauttamaan tilille. Sen sijaan taksien käytön osalta on äärimmäisen helppoa jokaisen kansanedustajan vastuullisesti säästää niin pitkälle kuin mahdollista, ilman että siihen tarvittaisiin mitään erityistä päätöstä. (Ed. Rinne: Voihan lomarahan palauttaa!)

Toiseksi ed. Savolaisella on se kummallinen ajattelutapa, että jos nyt jollakin tavalla saataisiin 900 000 markkaa säästöön, niin sitten voitaisiin jotenkin unohtaa koko juttu. Minusta tämä on kerta kaikkiaan kummallista, koska Suomen nettovelkaantumisen on 70 miljardia tänä vuonnakin. Eihän, ed. Savolainen, missään tapauksessa ole mitään tarvetta ajatella, niin että jos säästetään lomarahosta 900 000, etteikö samanaikaisesti voitaisi silti säästää vaikka kuinka paljon kaikissa muissakin tapauksissa, joissa säästäminen on mahdollista. Näin yksinkertaista matematiikkaa ei pitäisi harrastaa, että jaaha, tässä on nyt saavutettu jokin merkittävä tulos, jos saavutetaan yksi 900 000 markan säästö ja vaihdetaan se sitten toiseen ja sitten asia on hoidossa. Kyllä tällaisia 900 000 markan säästöjä tarvittaisiin monta kymmentä kappaletta ja sekään ei vielä riittäisi.

Ed. Särkijärvi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Kansanedustaja on palkkansa ansainnut, (Ed. Rinne: Ja lomarahaa on osa palkkaa!) mutta kansanedustajakin voi, jos on tarve, luopua osasta palkastaan,

niin kuin kaikki muutkin joutuvat luopumaan, säästämään ja supistamaan. Sen vuoksi tässä taloudellisessa tilanteessa olen henkilökohtaisesti ollut allekirjoittamassa tätä aloitetta. En ymmärrä ed. Pulliaisen äskeistä puheenvuoroa. Hän on allekirjoittanut aloitteen, mutta hänen perustelunsa ja puheenvuoronsa lyö täysin korville tätä allekirjoitusta, siis se mitä hän täällä nyt puhui.

Kysymys on siitä, että me voimme säästää paitsi luopumalla väliaikaisesti lomarahosta myös perusteellisesti uusimalla tiettyjä poliittisia menettelytapoja ja tiettyjä poliittisia, kansanedustajille kuuluvia etuoikeuksia. Näinkin voidaan saada säästöä. Kysymys on siitä järjestelmästä, jota minä en ole koskaan ymmärtänyt ja jota minä en erityisemmin edes hyväksy, elikkä hallintoneuvostojärjestelmästä, jossa maksetaan, olipa kansanedustaja tai kuka tahansa, jokaiselle jäsenelle 1 500 markkaa kuukaudessa, puheenjohtajalle 2 500 markkaa kuukaudessa sen lisäksi, että he saavat kokouspalkkiot osallistumisesta hallintoneuvoston kokouksiin. En ole ennättänyt laskea, kuinka paljon tämä esimerkiksi kauppa- ja teollisuusministeriön alaisissa yhtiöissä maksaa, mutta kysymys on käsittäköseni mittavista summista, koska esimerkiksi hallintoneuvostopaikkoja on hieman yli 150 KTM:n alalla. Sen lisäksi tulevat muitten ministeriöitten hallintoneuvostopaikat.

Toiseksi en ole koskaan ymmärtänyt sitä, miten kansanedustajalla voi olla aikaa istua monessa hallintoneuvostossa tämän työn ohella. Jos tämän työn tekee hyvin ja perusteellisesti, niin kuin minun mielestäni jokaisen kansanedustajan kuuluu tehdä, tässä ei totisesti jää aikaa.

Arvoisa puhemies! Ehdotan perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, että valtionyhtiöiden hallintoneuvostojen ja vastaavien valtion määräysvallassa olevien toimielinten kansanedustaja- ja muille jäsenille ei suoriteta muita palkkioita kuin kohtuulliset korvaukset kokouksiin osallistumisesta.”

Tämä merkitsee sitä, että kun tehdään työtä, siitä saadaan korvaus, mutta säännöllistä kuukausipalkkaa hallintoneuvostossa istumisesta ei tule sen enempää kansanedustajille kuin muillekaan jäsenille. Näin minun mielestäni asiat pitää jatkossa hoitaa.

Ed. A i t t o n i e m i: Herra puhemies! Käytän puheenvuoron yksityisenä kansanedustajana, en SMP:n eduskuntaryhmän edustajana, tässä tapauksessa.

Näiden seitsemän vuoden aikana, kun täällä eduskunnassa olemme työskennelleet, minä en ole mitään vihannut niin paljon kuin sitä, että täällä useita kertoja eduskunta on riidellyt omista palkoistaan, pyrkinyt alentamaan omia palkkojaan. Erityisesti olen vihannut sitä, että tämä on tapahtunut aina tiettyjen henkilöiden ja tiettyjen ryhmien populistisessa nuoleskelutarkoituksessa suuren yleisön suuntaan. Mitä sellaisilla päättäjillä tehdään, jotka eivät pysty seisomaan ajatuksensa takana täällä salissa? Teistäkin, minä väitän, suurin osa on sellaisia, jotka ovat, niin kuin olen aikaisemmin sanonut, kontillaan rukoilleet, ettei lomarahaleikkaus menisi läpi, että te saisitte ne markkanne, mutta poliittisen suosion kalastelussa te painatte sitten tiettyä nappia aikanaan. (Ed. Kempainen: Presidentinvaali!) Ja se olkoon tietysti teille sallittua, sehän on teidän oma asianne. Näin minä näen. — Minä tiedän, että minä en presidentinvaalissa nosta tällä kannatusta, se putoaa 0,25:een, mutta se on yhdentekevää. Sittenhän ollaan siellä Tiaisen kanssa samoilla listoilla, mutta minähän en muuta näkemyksiäni joka päivä, on poliittinen kannatus mitä hyvänsä, se on yhdentekevää, täysin yhdentekevää.

Toinen asia, jota minä en hyväksy ja joka tässä tapauksessa on kaikkein merkittävin, on se, että Suomessa on, niin kuin olen moneen kertaan sanonut, vuosikymmenien aikana vuodesta 1918 eteenpäin työtaistelujen, lakkojen, voimalla luotu työmarkkinajärjestelmä, jonka toimesta viime aikoihin ja tähän vuoteen saakka on sovittu työpaikkojen työehdoista ja palkoista. Tämä on tärkeä järjestelmä, ja se pitää säilyttää edelleenkin, huonoinakin aikoina, ja tätä työmarkkinajärjestelmää ei pidä romuttaa, koska eräänä päivänä, kun suomalainen yhteiskunta nousee jälleen jaloilleen, järjestelmä joudutaan lakkojen, työtaistelujen, riitojen nostattamana ajamaan uudelleen samalle tasolle, millä se on ollut tähän päivään saakka, ja jossa järjestelmässä sitten aikanaan työehdoista ja palkoista jälleen sovitaan keskitetysti, niin kuin on tehty tähänkin saakka. Mutta juuri silloin, kun pitäisi tehdä työtä niiden lamamenetysten korvaamiseksi, mitä näinä vuosina on menetetty, riidellään työmarkkinajärjestelmän kehittämisestä ja työmarkkinajärjestelmä tästä kärsii. — Keskusta lähtee, lähtekää vain loputkin pois sieltä. Viimeinen, ed. Ala-Nissilä jo menee, ei hermo kestä minun puhettani. Ed. Kääriäinen on kuulemma lähtenyt jo kaupungista, näin juuri äsken kuulin. (Naurua)

Herra puhemies! Tästä on kysymys. Suomessa on tällä hetkellä työmarkkinajärjestelmä, joka on lomarahojen osalta kuin Bosnia Hertsegovinan kartta, joka näyttää erilaiset ryhmittymät. Siellä on kymmeniä erilaisia värejä, kymmeniä erilaisia ryhmittymiä. Samanlainen on Suomessa tällä hetkellä käytäntö aikanaan työmarkkinajärjestelmän sisällä sovitun lomarahajärjestelmän suhteen. Heikot työalat ovat käytännössä menettäneet kaikki lomarahajärjestelmänsä. Hyvillä, vahvoilla työaloilla suuret ja rikkaat saavat pitää lomarahansa. Tällä välillä on sitten satoja erilaisia systeemejä. Joissakin paikoissa akavalaiset eivät luovu, muut luopuvat. Joissakin paikoissa luovutaan 25 prosentista, toisissa 50 prosentista, toisissa luovutaan kokonaisuudessaan. Tällainen on järjestelmä Suomessa tänä päivänä.

Tällainen se ei saisi olla, koska juuri heikoilla alueilla työntekijät kärsivät: He menettävät lomarahansa. Suuria palkkoja ansaitsevat saavat pitää lomarahansa. Järjestelmä olisi pitänyt hoitaa niin, että isoilta rikkailta ja suuripalkkaisilta menee lomараha kokonaisuudessaan, niin kuin meiltä menee nyt, keskituloisilta 50 prosenttia ja pienituloisilta ei mitään. Silloin oltaisiin järjestelmän sisällä, kun olisi näin sovittu, silloin oltaisiin solidaarisia ja se vastaisi myös yhteiskunnan tarkoitusta.

Toinen järjestelmä, jonka ed. Stenius-Kaukonen ja muu vasemmistoliitto lakialoitteessaan on esittänyt, on se, että lyödään progressiivinen verotus, joka leikkaa suurituloisten tuloja rankasti ja pienituloisilla jättää ne vallon leikkamatta. Silloin se olisi ollut järjestelmän puitteissa tasapuolinen ja solidaarinen kaikille.

Herra puhemies! On yhdentekevää se 4 500 markkaa, joka minulta menee. Minä en siitä välitä, mutta minua ärsyttää se nuoleskelu, mitä kansanedustajat, joiden pitäisi pystyä päättämään vaikeissakin tilanteissa asioista, tämänkin lain käsittelyn yhteydessä ovat esittäneet. Minä en hyväksy sitä asiaa. Toisaalta minä en hyväksy, kuten sanoin, työmarkkinajärjestelmän murtamista, vaikka minä en olekaan ammattiyhdistysaktiivi. Tästä syystä, herra puhemies — vaikka käsitetään, että minä olen ahneuksissani täällä puhumassa 4 500 markan edestä, se on yhdentekevää, käsitettäköön miten hyvänsä — lähden siitä, että tällaisia lakeja minä en hyväksy. Sen 4 500 markkaa minä annan auliisti pois, mutta en hyväksy nuoleskelua enkä järjestelmän rikkomista.

Tästä syystä, herra puhemies, minä ilmoitan

kannattavani ed. Savolaisen hylkäysehdoista. Olen ollut samaa mieltä enkä kantaani muuta, takkia kovin usein kääntelee. Kun olen muistellut, onko takinkääntöjä tullut kovin usein, niin ei niitä kovin usein ole tullut eikä tule nytkään.

Mutta nämä ponnet! Taksirahoissa ollaan kiinni. Iltalehden tutkimuksen mukaan olen käyttänyt seitsemän taksimatkaa ja vähän päälle 200 markkaa kuukaudessa, kun ed. Kääriäinen oli käyttänyt ilmeisesti yli 5 000 markkaa, lomarahaleikkauksen isä ja Beelsebubi tässä asiassa. Ei minua minkäänlainen kateus ole vaivaamassa, että haluaisin taksirahojen osalta kovin omaa etuani edustaa. On minultakin mennyt enemmänkin, saattanut mennä tonnikin joskus tarpeeseen ja ehkä vähän tarpeettomaankin tarpeeseen. Mutta siitä huolimatta minä en hyväksy tällaista, että täällä aletaan vielä levitellä tätä haisevaa asiaa tekemällä ponsia näistä muistakin aiheista. Tehdään vielä sekin, että eduskunta luopuu puolesta palkastaan, lentokonematkoistaan. Tehdään siitäkin vielä ponsi! Varmasti ihmiset, kun uutisvälineet tämän tiedottavat, ovat esittäjien kannalla. He saavat hirmuisen äänimäärän seuraavissa eduskuntavaaleissa.

Minä en hyväksy, ed. Savolainen, tällaisia taksiponsia alkuunkaan. Niistä voidaan sopia, niitä pitäisi ehdottomasti valvoa eduskunnassa. Täällä ei valvota mitään. Täällä saa ajaa kuinka päin ja mihin vain. (Ed. Koskinen: Ja puhua mitä vain!) On eduskunnan kanslian ja tilitoimiston asia valvoa, että rahoja käytetään asianmukaisesti. Jos ei ole käytetty, silloin kansanedustaja joutuu itse maksamaan taksimaksunsa. Mutta mitään ponsia minä en lähde, ed. Savolainen, kannattamaan. Katson, että se on tämän hankalan ja ruman asian levittämistä.

Mitä tulee sitten hallintoneuvostoihin, niin minä olen aikanaan niitä arvostellut. Ed. Kääriäisen kerrottiin lehtien mukaan saavan noin 80 000—90 000 markkaa palkkaa vuodessa hallintoneuvostopaikoista. Minä en tiedä, pitääkö se paikkansa. Enkä minä kadehdi häntä ollenkaan enkä muitakaan kansanedustajia, jos hallintoneuvostopaikoillanne teette myös töitä ettekä vain käy siellä joka kolmas kerta syömässä voileivät ja juomassa kahvit ja sen jälkeen lähette pois ja muut jäävät päättämään asioista. Jos tehdään perustavaa laatua olevaa työtä hallintoneuvostoissa valtionyhtiöissä, se on tärkeää työtä, mutta täytyy myös seurata asioita ja tehdä työtä sen rahan edestä.

Näin ollen minä en, ed. Ukkola — hän ei ole nyt paikalla — kannata myöskään teidän pont-

tanne hallintoneuvostojen palkkioista, koska se on ihan samanlaista populismia kuin tämä toinenkin ponsi, samanlaista populismia kuin koko lomarahasysteemi, mitä täällä nyt käsitellään. Siis minä en äänestä kummankaan ponnin puolesta, mutta äänestän lomararahaleikkauksen hylkäämisen puolesta aikaisemmin mainitseillani perusteilla.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä jollakin tavalla tekee vähän kipeätä, kun kuuntelee ed. Aittoniemeä, koska hän on keksinyt yksinkertaisen loogisen päättelyn: Jokainen sellainen ratkaisu, joka hieman koskettaisi kansanedustajaa henkilökohtaisesti, on populismia, ja nyt kaikki, mikä on populismia, on kiellettyä. Tällaisen sataprosenttinen johdonmukainen soveltaminen ja asioiden tuomitseminen johtaa loppujen lopuksi siihen, että hyvästä tulee paha ja pahasta tulee hyvä.

Ed. Aittoniemi, eikö nyt olisi oikein, että kansanedustajat vaatisivat palkankorotuksia, koska se ei olisi populismia? Ed. Aittoniemi, kansa lopulta sanoo tai sen pitäisi saada sanoa, onko oikein, että alennetaan lomarahoja vai ei. Ed. Aittoniemi, jos kansa on sitä mieltä, että on oikein alentaa lomarahoja kansanedustajilta, varsinkin kun kansanedustajien lomat ovat tunnetusti varsin pitkiä ja muutkin etuudet ovat hyvät, miten te kansanmiehenä ja todellisena kansan edustajana ja kansan palvelijana puhutte, että se on jotakin merkillistä populismia kansaan nähden, sitä samaa kansaa nähden, joka itse sitä nähdäkseeni voimakkaasti edellyttää teiltä, ed. Aittoniemi, kaikilta kansanedustajilta?

Ehkä täytyy vielä, ed. Aittoniemi muistaa, että tämä on niin häviävän pieni leikkaus siihen nähden, mihin kansa varmasti muutenkin olisi valmis, paljon suurempiinkin vaatimuksiin, mutta se kiikastaa ehkä kansanedustajien omasta itsekkyydestä. Ajattelen vain Lindbäckin komitean mietintöä, jossa ehdotetaan, että kansanedustajat puolitettaisiin. Ei se varmasti olisi väärin täälläkään, mutta olisiko se, ed. Aittoniemi, populismia, jos näin tehtäisiin?

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelin ed. Aittoniemen puhetta ja sitä edeltäneitä puheita, vakuutin yhä enemmän siitä, että kaikki syyt vastustaa ed. Kääriäisen nimissä tehtyä aloitetta eli kansanedustajien lomarahan poistamista ovat pelkkiä tekosyitä. Ed. Aittoniemi joutui mene-

mään jo puhujien motiiveihin, kun hän ei enää keksinyt varsinaisia asiaperusteita.

Itse näkisin, että vaikka tätä varsinaisena esimerkkinä ehkä ei voida nähdä, niin nyt on kaksi asiaa, mitkä pitää muistaa. Kun kansantuotteesta on hävinnyt 10 prosenttia, niin kyllä hyvätuloisten täytyy olla mukana talkoissa. Toinen tärkeä periaate on, että julkisella sektorilla varsinkin joudutaan nyt työtä jakamaan uudella tavalla, jotta saadaan työpaikkoja turvattua. Ei ole mitään mieltä siinä, että julkinen sektori nyt irtisanoo ihmisiä, kun kerta kaikkiaan heille ei ole töitä osoittaa. Silloin työn uudelleenjako olisi järkevää ja lomarahoista tinkiminen voisi turvata työpaikkoja Suomessa. Siinä mielessä tämä aloite on varsin perusteltu. Totean vielä, että kaikki syyt vastustaa tätä esitystä on pelkkiä tekosyitä.

Ed. R i n n e : Herra puhemies! Hurskastelulla ja vain yhden kansanosan syyllistämisenellä ei näytä tässä salissa olevan minkäänlaisia rajoja. Kun edustajaveri Kääriäinen esiintyi televisiossa jokin aika sitten, hän siellä ikään kuin nosti esiin kyltin, ihan se melkein näkyi: "Minä olen hyvä kansanedustaja. Minä luovun." Samanlaisia hurskastelua on esiintynyt vaikka kuinka paljon näissä asioissa. Ensin hankitaan itselle ylimääräisiä etuja, hallintoneuvostopaikkoja jne., jotka ovat enemmän kuin lomaraha, ja sen jälkeen syyllistetään palkkatyöläiset. Sen haastattelun jälkeen minun täytyy sanoa, että minä en kehdannut sanoa itseäni kansanedustajaksi. Minä esittelin itseni edustajaksi, koska edustaja on huomattavasti arvostetumpi ammatti kuin kansanedustaja. Minä suoraan sanottuna häpeisin. Jonkinlainen holtti tai tolkkua pitäisi kuitenkin asioissa pitää.

Mikä on tämä lomaltapaluuraha? Se on hyvin eurooppalainen käytäntö. Tavallisesti se on 13. tai 14. kuukauden palkka, joita palkkoja on koko ajan nostettu, jatkuvasti. Suomessa se on vain kahden viikon palkka. Se on osa palkkaa. Ei se sen kummoisempaa ole. Ja kuka sen on näille puuhamiehille hommannut: kovan työtaistelun ja suurten uhrauksien avulla Metallityöväen Liitto. Edustajaveri Kääriäisellekin on laiton avulla hommattu tämä, mistä hän nyt luopuu syyllistäen muita palkansaajia: "Minä hyvä ja hurskas luovun, luopukaa tekin, pienipalkkaiset, lomaltapaluurahapenneistänne." Siinä on jotain pahempaa kuin politikointi, jotain alhaisempaa. Minä en osaa oikeastaan löytää sille sanoja, mistä siinä on kysymys.

Jos lähdetään syyllistämisen tielle, niin aivan yhtä hyvin voitaisiin tätä syyllistämistä myös sillä tavalla kuljettaa, että kehoitetaan luopumaan muista tuloista. Esimerkiksi täällä on eläkeläisiä, jotka kuittaavat eläkkeitä. Luopumalla esimerkiksi eläkkeestä samaan aikaan, kun saa kansanedustajan palkkaa, voisi aivan hyvin syyllistää kaikki eläkeläiset, jotka pitävät kahta työtä tai ottavat kahdesta paikasta yhteiskunnan rahaa ja vievät vielä nuorilta kaiken lisäksi työpaikkoja. Mutta eihän näitä pidä syyllistää. Toinen on, sanotaan nyt vaikka, maataloustukiaisia nauttivat ruotuvaivaiset. Voisivat hekin luopua kesannointipalkkioistaan esimerkkinä muille. Mutta miksei näin tehdä? Koska silloin ei voitaisi syyllistää sitä kohdetta, jonka syyllistämisestä tässä on kysymys, eli palkkatyöläisiä, niitä ihmisiä, jotka tämän hyvinvoinnin työllään luovat.

Sama koskee ministereiden kaksoispalkkaa. Eihän siitäkään tietenkään voi luopua. Kärsin murskaavan tappion tämän käsittelyn yhteydessä. Eihän tietenkään sellaista voida ajatella modernissa hallinnossa, että yhdestä työstä saadaan yksi palkka.

Minä otan esimerkkejä ihan siitä syystä vain, että nähdään, mihin tämä johtaa, koska tätä on ehkä hiukan syvällisemminkin syytä käsitellä. Se saattaisi johtaa tällaiseen, koska tässä on jo kansanedustajan palkan leikkauksesta kysymys, että kansanedustajan työstä saatu palkka vie-dään aivan olemattomiin. Mihin se johtaa käytännössä? Sehän johtaa käytännössä siihen, että tästä tulee joku ikääntyneiden eläkeläisten ja keinottelijoiden hollitupa, jotka saavat muualta elantonsa. Mitä he edustavat, kysyn vain. Sen jälkeen on nuorten ihmisten entistä vaikeampi pyrkiä tänne, jos tätä työtä ei miksikään arvoteta ja makseta kunnan palkkaa. Sitten ollaan riippuvaisia muista tuloista ja saadaan niistä tarvittava elanto. Tästä tulee niin kuin joku Englannin parlamentin ylähuone pikkuhiljaa. Täällä ei tavallisia ihmisiä, eritoten nuoria ihmisiä, joilla ei ole muita tuloja, kohta täällä näy. Se on edustavuuden ja demokratian kannalta äärimmäisen huolestuttava asia. Kun tähän mennään vieläkin syvemmälle, niin haluammeko me todella sellaista, että tästä työstä ei makseta mitään vaan saadaan muualta tuloja, joista ollaan riippuvaisia ja sitä kautta tämä edustuksellinen homma toteutuu?

Onhan olemassa keinot, esimerkiksi progressiivinen verotus. Saadaanhan sillä oikeudenmukaisuutta ja valtiolle vielä jopa rahaa. Keinoja-

han on, jotka koskevat tasapuolisesti kaikkia. Minä olen sitä mieltä, että pieni- ja keskituloisten palkkoja pitää ehdottomasti korottaa, suurituloisten jäädyttää ja progressiota koventaa, jolloin saadaan yhteiskunnan käyttöön rahaa, eikä tämmöisiä loputtomia venkoiluja harrasteta, mitä tämän tiimoilta nyt on, eli syyllistetään vain yhtä. Se on se, mikä minua on tässä asiassa syvästi loukannut. Syyllistetään niitä ihmisiä, jotka eivät ole syyllisiä, luopumalla liiasta, ensiksi hankkimalla itselle ylimääräistä ja sitten luopumalla yhdestä osasta. Se on halpamaista menettelyä.

Se oli hyvä ilmaisu — tässä aivan loppupuolelle tullaan — todella edustajatoveri Susi-Pulliaisen sana anekauppa. Se oli erittäin hyvä sana. Hän sanoi sen reilusti lakialoitteen allekirjoittajana, että se oli anekauppaa. Toisin sanoen hän tuomitsi oman menettelynsä tai sanoi ainakin sen, mitä se oli. En varmasti olisi kenenkään ihmisen kohdalla niin raskaasti henkilöarvioissani pettynyt, ellei nimenomaan edustajatoveri Susi-Pulliainen olisi tätä sanonut tässä salissa, koska sitä hän se perimmältään on.

Olen päättänyt joskus, kun kuusi vuotta sitten tulin tähän taloon, että minä en henkilökohtaisesti ketään loukkaa, enkä tee sitä nytkään vaan hillitsen sen verran itseni. Kyllä minä ymmärrän poliittiset kieroilut, mutta tämmöistä suoranaista raukkamaisuutta, syyllistävää raukkamaisuutta, on äärimmäisen vaikea niellä. Se on lähes mahdoton asia.

Mutta mistä tämä syyllistäminen johtuu? Aivan loppuksi tältä paikalta: Minä en ole oikeastaan löytänyt syytä kuin historiasta. Olen tutustunut syvästi juutalaisuuteen, laajasti muutenkin kuin lukemalla traumat taaloiksi -romaaneja, vaan myöskin lukemalla historiaa, ja olen ottanut sieltä esimerkkejä. Toinen on venäläinen talonpoika. Venäläistä talonpoikaa on myöskin hyvin syvästi kuvattu, niitä ominaisuuksia. Juutalaiset itse sanovat, että Puolan juutalaiset ovat kaikkein pahimpia kauppareiheriä. Voidaan sanoa myöskin vanhavenäläisistä talonpojista, löytyykö sen kavalampaa.

Koska päätin, etten mene henkilökohtaisiin loukkauksiin, lopetan tähän.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä ed. Rinteen puhe herättää myöskin voimakkaita tunteita, koska jotenkin keskittymistä jälleen kerran siihen, kuinka tämä syyllistää ja kuinka tämä on syyllistämistä ja syyllistävää raukkamaisuutta,

on vähän vaikea hyväksyä, koska tämä ei ole sitä, ellei halua sitä siksi luonnehtia. Ei tämä sellaisenaan ole mitään syylistämistä eikä mitään syylistävää raukkamaisuutta.

Ed. Rinne, nämä 500 000 työtöntä ihmistä ja muutenkin laaja kansan enemmistö eivät pidä tätä minään syylistävänä raukkamaisuutena tai syylistämisenä. Olen ihan vakuuttunut siitä, että laaja kansan enemmistö, ed. Rinne, pitää tätä ratkaisua aivan oikeana, solidaarisuutena, josta sosialidemokraatit niin usein mielellään puhuvat. Tämä on minun mielestäni todellista solidaarisuutta. Mutta on merkittävää, että kun solidaarisuudessa pitäisi edetä tekojen asteelle ja käytännön toteutukseen, niin tämä solidaarisuus sitten käännetäänkin, että se onkin syylistämistä ja syylistävää raukkamaisuutta. Nyt siitä pitäisi sitten kokonaisuudessaan kieltäytyä.

Ed. Rinne, minä haluaisin rohkaista teitä: Olkaa luja, pysykää tässä päätöksessä, ettekä te syylistä ketään, koska te itse vapaaehtoisesti henkilökohtaisesti vain omalta osaltanne olette valmis luopumaan jostakin, tinkimään hieman eduistanne, koska valtiolla ei itse asiassa ole varaa maksaa niin paljoa julkiselle sektorille tänä päivänä, kuin se todellisuudessa maksaa.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mikään ei tunnu olevan vaikeampaa kuin kansanedustajien palkka-asioiden käsittely. Jos palkkoja korotetaan, sanotaan, että korotus on täysin kohtuuton. Jos niitä alennetaan, sanotaan, että tähän on pelkkää populismia. Jos ei tehdä yhtään mitään, sanotaan, että kansanedustajien palkkausjärjestelmä on ainakin väärärakenteinen ja virheellinen.

Kyllä kai tosiasiana täytyy tunnustaa se, että nyt elämme kansallisessa lamatilanteessa ja siitä syystä kaikkien täytyy ottaa vastuuta. 500 000 suomalaista on ottanut vastuunsa joutumalla työttömiksi. Minusta hyvin kyllä sopisi se, että eduskunnan kokoa pienennettäisiin ja tällä tavalla vähennettäisiin kustannuksia. Tänä päivänä huomattava palkansaajien joukko on joutunut alentamaan omia ansioitaan joko lomautuksen kautta tai pääsääntöisesti luopumalla omasta lomarahastaan. Sanon, että on kyllä selvää, että meidän pitää osallistua myös näihin lomatalkoisiin ja olla yhdenvertaisia ja tällä tavalla luopua omista lomarahastoistamme.

Haluan korostaa sitä, että moni kansalainen kysyy, millä tavalla kansanedustajat osallistuvat laman torjuntaan. Nyt ainakin voidaan sanoa se,

että olemme omista lomarahastoistamme luopuneet. Se on oikein.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Aina vain tuntuu äitelämmältä ja naiivimmalta, että osoitetaan näille 500 000 ihmiselle populistisia näkemyksiä siitä, mitä he meiltä odottavat. He odottavat tältä eduskunnalta selkeitä päätöksiä, joiden perusteella näiden 500 000 ihmisen työttömyys saadaan helpotumaan. Siitä on tässä asiassa kysymys.

Jos me tässä eduskunnassa näytämme mukamas esimerkkiä, jolla työmarkkinajärjestelmä romutetaan kokonaisuudessaan, noiden 500 000 työttömän ihmisen osa siinä vaiheessa, kun ehkä osa heistä työhön pääsee, on entistä ankeampi. Tämän eduskunnan pitää pitää huonoinakin aikoina kiinni niistä järjestelmistä, jotka on pitkän ajan kuluessa luotu ja joihin joudutaan palaamaan eräänä päivänä, kun tässä maassa paremmat ajat koittavat.

On turha puhua siitä, että näyttäisimme esimerkkiä. Esimerkkiä näytämme huonossa asiassa. Markat saavat mennä, mutta järjestelmän tulee säilyä ja sen pohjalta näiden 500 000 ihmisen työttömyyskin aikanaan saattaa helpottua ja saadaan parempi elintulo, mutta ei tästä kansanedustajien lomarahahan leikkauksesta, joka on tehty ja jolla on tehty populismia niin kuin muillakin palkkakäsittelyillä tässä eduskunnassa kuusi ja puoli vuotta ja tehty itsemme naurunalaisiksi.

Ed. S u h o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta tässä asiassa käytetään turhan tunteen- omaisia puheenvuoroja puolin ja toisin. Minusta on oikeutettua, että lomarahat nyt esimerkin vuoksi leikataan meiltä pois. Sillä ei herran huonetta rakenneta. Ed. Lea Savolainen mainitsi esimerkiksi taksisetelit. Minä myönnän senkin, että siinäkin kohtuuttomasti käytetään rahaa. Siitäkin voisi leikata pois.

Ed. V. Laukkanen kysyi, mitä kansa ajattelee. Kansan ajattelee sitä, että tämä talo pitäisi sulkea, meidät kaikki pihalle ja pois. Me emme kukaan ole ansainneet tätä paikkaa, kun kuuntelee kansan mielipidettä. Jos kohtuullisesti nyt kuitenkin keskusteltaisiin, ei kannattaisi jatkaa tätä tunteenomaista vetoamista, ja yritetään, ettei tällä nyt murennettaisi koko ay-perinteitä ja Metalliliiton aikanaan luomaa käytäntöä.

Kansa odottaa, että me uhraudumme esimerkin vuoksi. Äänestämme kaikki reippaasti vain lomarahat pois ja sillä siisti. Kuulun itse niihin,

joka olen palauttanut ne enkä ole pitänyt turhaa meteliä siitä, koska joku yritti siitäkin itselleen, kuka tekee mitään. Meillä on varaa nyt ottaa tämä ja luopua näistä rahoista ja markeista ja sillä siisti eikä vedota kehenkään, kuka nyt tekee itseänsä hurskaaksi ja kuka vanhurskaaksi tässä asiassa. Tällä ei osteta taivasosuutta eikä myöskään valtiontaloutta paikata, mutta esimerkki velvoittaa.

Ed. O. Rehn merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L o u e k o s k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Sasin puheenvuoron johdosta on vain todettava, että julkisten alojen ammattiliitot ovat valmiit lomarahojen leikkauksiin ja jopa palkkojen alentamiseen, kun se tapahtuu sellaisen sopimuksen muodossa, että nämä palkansaajien edustajat tietävät, että talokoiisiin osallistuminen parantaa työllisyyttä tässä maassa. Tämä on ihan selvä asia.

Tällä säästötoimella, josta nyt on kysymys, ei tuoda yhtään uutta työpaikkaa minnekään eikä turvata yhdenkään vanhan työpaikan säilymistä. Sen sijaan tämä on tähdätty työmarkkinasopimusjärjestelmää vastaan. Tämä on sitä paitsi erillistoimi kansanedustajien palkkauksen rukkauttamiseksi. Näistä syistä en voi mitenkään ymmärtää, että tällaisessa tilanteessa koko hanke on pantu edes vireille.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä kyllä kannatan ehdotusta tämän lomarahan poistamisesta. Mutta uskoton on ed. Sasin perustelu, että tämä 900 000 markkaa, joka tästä nyt kaiken jälkeen säästyisi, on joku kansanedustajien lahja lamatalkoiisiin. Miten tämä 900 000 markkaa voi ratkaista laman? Se on naurettavaa. Ed. Sasi, suuren eduskuntaryhmän varapuheenjohtaja, eikö teillä parempia perusteluja ole?

Niin kuin sanottu, minä kyllä yhdyin tähän ehdotukseen, mutta en pidä tätä minään esimerkkinä työmarkkinoille, että työläisten pitäisi luopua lomarahoistaan.

Ed. P. L e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin mielenkiintoinen tämä keskustelu, mitä on käyty. Monissa puheenvuoroissa puolletaan, että lomarahoista luovutaan siitä syystä, että tällä nyt olisi esimerkki ja joku vaikutus kansan lamatalkoissa. Tämä-

hän on, niin kuin minä sanoin jo aikaisemmassa käsittelyssä, päänavaus, jonka hallitus haluaa tulevan syksyn tuporatkaisupöytänsä. Sitähän tässä haetaan. Kun lukee lakiesityksen 1 §:n, tässä esitetään poistettavaksi lomaraha vain tältä vuodelta. Mitä tapahtuu seuraavana vuonna? Kansanedustajat nauttivat vuonna 94, ellei tehdä poikkeuslakia, taas lomarahaa. Tämä on nimenomaan sitä ihmisten harhauttamista tällä lakiesityksellä.

Ed. R i m m i : Arvoisa puhemies! Käsittelysämme on ed. Kääriäisen lakialoitteeseen perustuen ehdotus kansanedustajien lomarahan poistamiseksi. Tämän ehdotuksen perusteluissa todetaan, että valtiontalouden tila on vaikea, ja todetaan, miten yksityiset yritykset, valtio ja kunnat ovat leikanneet kustannustasoaan vähentämällä työvoimaa. Siinä todetaan heti perään myös se, miten työttömyys on saavuttanut kestävämmän tason, joten nyt on etsittävä ratkaisuja, jotka turvaisivat työpaikan mahdollisimman monelle. Näin on tapahtunut. Valtio ja kunnat ovat vähentäneet työvoimaa, ja se on pitkälti tapahtunut tämän hallituksen talouspoliittisten linjausten johdosta. Sitten huudetaan hätään lomarahojen leikkaamista esimerkiksi. Palkkakustannuksiin kiinnitetään tässä aloitteessa huomiota todeten niiden olevan pääosa julkisista menoista ja hyvin toimeentulevia kehoitetaan nyt antamaan panoksensa luopumalla lomarahoista.

Keskustelussa, jota tämän asian osalta on käyty, on tuotu esiin myös se, että monet pienituloiset ovat joutuneet luopumaan lomarahoisistaan. On todella aivan totta, että näin on tapahtunut. Mutta, arvoisat edustajat, kaikki eivät varmasti ole luopuneet lomarahoistaan vapaaehtoisesti eivätkä lainkaan hyvillä mielin. Mutta kun vaihtoehtona on ollut työnantajan tuikkaan esitykseen perustuen se, että on joko lomautettava työpaikan työntekijöitä tai annettava lopputilejä, niin tässä ota tai jätä -vaihtoehtotilanteessa monet työpaikkojen ihmiset ovat joutuneet tämän tosiasian eteen, ja monille se on ollut erittäin kova ja karvas paikka. Tiedän, kuinka monissa perheissä esimerkiksi velan maksut oli suunniteltu sillä tavalla, että velkoja lyhennetään lomarahoista, kun elämä on markalleen kuukausittain muuten laskettu. Miten he nyt hoitavat asiansa, sitä en tiedä.

Tiedän myös, että on yrityksiä, joissa ei ole minkäänlaisia vaikeuksia palkkojen eikä sen paremmin lomarahojen maksamisessa, mutta

kun tilanne on tämä, mikä se on, niin tätä taloudellista tilannetta on käytetty hyvin häikäilemättömästi, erittäin härskesti hyväksi niissäkin työpaikoissa, missä kaikki palkat ja lomaltapaluurahat voitaisiin aivan mainiosti maksaa, ja työntekijöitä on ajettu tällaiseen ota tai jätä -tilanteeseen.

Lomarahan leikkaaminen, arvoisat edustajat, on aivan sama asia kuin leikattaisiin palkkaa. Lomaraha ei ole myöskään mitään irrallista, erillistä tai ylimääräistä hyvää, kuten aika ajoin on annettu ymmärtää. Lomarahajärjestelmään syntyi yhtenä tapana, korostan nimenomaan: yhtenä tapana, korottaa palkkoja. Se oli pala silloisesta palkkapotista, jonka Metallityöväen Liitto ja metalliteollisuuden työnantajat sopivat yhdessä Metallin seitsemänviikkoisen lakon tuloksena. Seuraavina vuosina vähitellen muutkin alat ottivat tämän käytännön, ja lomaltapaluu- raha oli osa palkankorotusvaraa. Perustuntipalkkoja korotettiin lomaltapaluurahan osuuden verran pienemmällä markkamäärällä. Jos näin ei olisi tehty, niin perustuntipalkkojen korotukset olisivat olleet suurempia.

Haluan korostaa sitä, että järjestelmä on syntynyt työmarkkinaratkaisujen osana ja ollut kaikkien osapuolten yhteisesti hyväksymä. Minä ainakin haluan edelleen kunnioittaa työmarkkinaratkaisuja, ja lomaraheista päättäminen kuuluu kokonaisuudessaan heidän päätettäviinsä asioihin. Sinä päivänä, kun työmarkkinaratkaisuille sovitaan siitä, että lomaltapaluurahoista luovutaan ja että ne siirretään historiaan, kunnioitan tätä päätöstä.

Kokonaiskansantaloudellisestikin on erittäin epäviisasta esittää ratkaisuja, joilla valtion verotuloja vähennetään, ja tämä kansanedustajien lomaraheaesitys on siitä oikein tyyppiesimerkki.

Ed. Savolainen viime viikolla käydyssä keskustelussa, samoin tänään, esitti mielestäni erinomaisen analyysin tästä suuntauksesta, mikä on meneillään, ja kannatan kokonaisuudessaan hänen näkemyksiään siitä, että pitäisi suuntautua sillä tavalla, että yhteiskunnassa olisi verotuloja eikä päinvastoin.

Valtion tulojen lisäämisestä ei kuitenkaan näy kannettavan tässä salissa huolta. Ed. Kääriäisen aloitteen perusteluissakaan ei ole huolta valtion- talouden kokonaistilanteesta. Minä perustelen tätä käsitystäni, että valtiontalouden kokonaistilanteesta ei kanneta huolta, mm. sillä, että ed. Stenius-Kaukosen lakialoite, jonka itse myös allekirjoitin, lähti siitä, että kansanedustajien lomaraheista luopumisen tilalle etsitään valtiolle

rahaa sillä tavalla, että kun verotettava tulo henkilöllä ylittää 120 000 vuodessa, huomatkkaa siis verotettava tulo, sen jälkeen nostettaisiin veroprogressiota. Se olisi tuonut kansanedustajan palkan kohdalla suurin piirtein saman summan lisämenoa kuin lomaltapaluurahan leikkausesitys, ehkä hivenen enemmänkin. Samalla tällä lakiesityksellä olisimme saaneet suurituloiset mukaan näihin lamatalkoisiin, joita täällä ed. Sasi peräänkuulutti, me olisimme todella päässeet silloin lamatalkoisiin. Me olisimme saaneet yhteiskunnalle verotuloja myös niiltä paljon paljon suurituloisemmilta kuin kansanedustajat ja olisimme saaneet tuloja jatkuvasti eikä vain jostakin kertaheiton lomarahasta. Mutta niin kuin sanoin, tähän lakiesitykseen ei ole haluttu suhtautua vakavasti, ja tämä kertoo puolestaan sen, että valtion tulojen kokonaismäärän kasvusta ei tunneta huolta.

Johtopäätökseni onkin, että kansanedustajilta halutaan ennakkopäätös. Päätös olisi ensi syksyn työmarkkinaneuvotteluissa esimerkkinä pöydässä, kun vaadittaisiin ammattiyhdistysliikettä lomaraheista luopumiseen. Kun on aivan todennäköistä, että syksyn työmarkkinaratkaisut eivät tule olemaan mitenkään helpot, niin tämä meidän ehdottamamme laki olisi esimerkkinä heille. Tähän esimerkin antamiseen, arvoisat edustajat, en omalla äänestyspäätökselläni tule mukaan. Niin paljon minä kunnioitan ammattiyhdistysliikkeen päätösvaltaa.

Lomaraheista luopumalla emme myöskään saa aikaiseksi yhtään ainoata uutta työpaikkaa. Kamppailua nuorten työllistämiseksi ja nuorten työllistämiskynnyksen alentamiseksi olisi pitänyt käydä ja sitä on käyty sen kynnyksen alentamiseksi melkein liiankin kanssa tässä salissa. Ikävä näytelmä näyteltiin siltä osin, kun hallitus aikoi tuoda esityksen, jolla työehtosopimusten yleissitovuutta rikottaisiin niin, että nuoria olisi voitu palkata lähes talkoilla töihin.

Kun kuitenkin oli ja on nytkin olemassa nuorten omat palkkataulukot, ei olisi tarvittu esimerkiksi sitä näytelmää, mikä jouduttiin käymään. Siinäkin oli perusteluna se, että kun on vaikea taloudellinen tilanne, niin pitää alentaa työhönottokynnystä, että saadaan nuoria töihin. Jouduttiin käymään varsin tiukka ja ikävä näytelmä. Osin siinä näytelmässä laskettiin nuorten palkkatasoa, mitä ratkaisua en kaikin osin pidä hyvänä.

Esimerkin vuoksi kerron, kuinka helppoa on palkata nuoria ihmisiä töihin. Tällä hetkellä voimassa olevissa työehtosopimuksissa on mää-

räyksiä esimerkiksi siitä, että kun nuori menee liikealalle töihin, hänen alkutuntipalkkansa on 24,49 markkaa. Vastaavasti metalliteollisuudessa alle 18-vuotiaalle nuorelle työntekijälle ensimmäisen vuoden harjoittelupalkka on 23,96 markkaa tunnissa. Kemian teollisuudessa, kun sinne menee töihin 16 vuotta täyttänyt, hän saa 24,56 markkaa tunnilta ja 17-vuotias 25,02 markkaa tunnilta. Nämä esimerkit kertokoot puolestaan siitä, että todella nuorten palkat ovat alhaiset. Mielestäni ne ovat liiankin alhaiset, koska nuortenkin ihmisten pitäisi tulla myös toimeen sillä rahalla, minkä he työstään saavat.

Sen sijaan, että hallitus askaroi lomarahojen poistamiseksi, toivoisin todella paljon määrätietoista otetta hallitukselta työnantajatahojen suuntaan, jotta työnantajatahotkin ottaisivat vakavasti tämän yhteiskunnallisen ongelman ja työllistäisivät nuoria ihmisiä ja muita työttömiä.

Mutta työllistämishalukkuus on ollut kovin heikkoa. Se ei valitettavasti ole lisääntynyt, vaikka palkat ovat alhaiset ja tukimuotoja on hyvin runsaasti. Esimerkiksi työministeriöllä on pitkä lista erinäköisiä tukimuotoja, joiden perusteella työnantajat saavat useita tuhansia markkoja, kun työllistävät työntekijän, mutta työllistämishalukkuus puuttuu. Minä kysyn: Onko tässä menossa yhteiskunnallinen alistuslinja, jolla tarkoituksellisesti pidetään nuoria työttöminä?

Joidenkin yritysten kohdalla on tosiasia kuitenkin myös se, että nuorten työllistämistä vaikeuttaa se, että siellä on lomautettuja ihmisiä eikä voida ottaa nuorta työntekijää, kun varsinaisen henkilöstö on lomautettuna. Tämä on kuitenkin suhteellisen pieni este.

Arvoisa puhemies! Kun vastustan lomarahojen maksamatta jättämistä, vastustan siinä kahta asiaa. Vastustan sitä, että tehtäisiin ratkaisuja, joilla verotuloja yhteiskunnasta vähennetään, ja vastustan sitä, että ollaan rikkomassa niitä asioita, jotka kuuluvat ammattiyhdistysliikkeelle. Myös menettelytapaa vastustan.

Viime viikolla käydyssä keskustelussa ja myös tänään tuli aivan selkeästi esiin, että nyt etsitään ennakkotapausta. Puhuttakoon ja kirjoitettakoon täällä erilaisiin lausuntoihin mitä tahansa, niin väitän edelleen, että se on neuvottelupöydässä malliesimerkinä syksyllä, jos me tämän lain hyväksymme.

Lopuksi, arvoisat edustajat, totean, että itselläni oli tarkoitus antaa lomarahani viidelle lähipiirini opiskelijalle, joiden perheessä on työttömyyttä. Kukaan näistä nuorista ihmisistä ei ole saanut työpaikkaa. Minusta se olisi ollut

paljon parempi toimenpide kohdallani. Se olisi mennyt sen perheen elantoon, sen nuorten elantoon ja se olisi mennyt sitä kautta kauppiainkassaan ja elvyttänyt omalta osaltaan tätä yhteiskuntaa. Mutta Viinasen pohjattomassa säkissä sillä rahalla ei ole minkään valtakunnan merkitystä.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Savolaisen tekemää hylkäysehdotusta ja kannatan myös ed. Savolaisen tekemää lausumaehdotusta.

Ed. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Sekä ed. Rimmin että parissa aikaisemmassa puheenvuorossa on viitattu siihen, että tässä olisi esimerkki työmarkkinoille. Tästähän on kahdellakin tapaa irtauduttu, vaikkakin ed. Kääriäisen aloitteesta oli varmaan tämän tyyppistä pyrkimystä.

Ensinnäkin kun aloite koskee pelkästään tämän kesän lomarahoja ja tätä kesää koskevat työmarkkinaratkaisut lomarahojen osalta on tehty sekä valtakunnallisesti että työpaikkakohtaisesti, sillä ei voi olla esimerkkivaikutusta siihen suuntaan.

Toiseksi syksyn työmarkkinaratkaisua varten sillä ei ole taas sen vuoksi vaikutusta, koska se koskee juu mennyttä aikaa siinä tilanteessa.

Ed. Rimmi varmasti tuntee minua paremmin, miten paljon esimerkiksi Elintarviketyöläisten Liiton työehtosopimustavoitteita päätettäessä tai neuvotteluja käytäessä on painoa sillä, mitä eduskunta on omien lomarahojensa osalta tehnyt. Minun näkemykseni mukaan sillä ei ole pienintäkään painoa siinä tilanteessa, kun katsotaan kunkin alan omista lähtökohdista.

Metallin taistelema lomarahatuus on hyvin perusteltu useimmilla aloilla, ja varmasti he tulevat pitämään niistä kiinni. Enkä pienimmälläkään eleellä halua vaikuttaa siihen, että heitä vedottaisiin lomarahojensa luopumaan.

Tämä ratkaisu eduskunnassa on meidän oma sopimusratkaisumme. Me itse päätämme lomarahastamme ja päätämme itse palkkauksestamme. Nyt ilmeisesti enemmistö edustajista katsoo, että kohtuullista tässä tilanteessa on näin menetellä, ja kukin tulkoon uskollaan autuaaksi.

Kielteisestä tässä keskustelussa on se, että pyritään toista mieltä olevien motiivit leimaamaan mahdollisimman kielteisiksi ja mahdollisimman populistisiksi tai mahdollisimman alhaisiksi. Tällaista keskustelua on turha käydä. Toivon, että tiivistetään ja käydään päätöksentekoon.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rimmi toi puheenvuorosaan esille sellaisen lakialoitteen, jonka ed. Steenius-Kaukonen on tehnyt ja joka toisi todellisia tuloja eli merkitsisi tuloverojen huomattavaa nostamista suurituloisilta.

Olin myös tuonut toisen asian esiin, mistä vierustoverini ed. Rinne on tehnyt esityksen, nimittäin että edustajapalkka poistettaisiin kokonaisuudessaan ministerinä toimivilta kansanedustajilta. Olen varma siitä, että kansalaiset eivät arvostele niinkään sitä, että kansanedustajat saavat kuten muutkin työntekijät lomarahaa. Mutta sen sijaan kun jotkut kansanedustajat saavat puolitoistakertaisen palkan, ministerin palkan ja puolet kansanedustajan palkkaa, siitä nimenomaan tullut arvosteluja.

Olin perustuslakivaliokunnassa sitä mieltä, että tämä lomaraha voitaisiin poistaa, mutta samanaikaisesti olin sitä mieltä ja esitin, että ed. Rinteen aloite olisi myös hyväksytty, koska ne yhdessä siellä käsiteltiin, mutta enemmistö oli minua ja ed. Lainetta vastaan, jotka panimme eriävän mielipiteemme. Tässä tilaisuudessa ilmoitan, että tulen vastustamaan tämän lomarahan poistamista juuri niillä perusteilla, mitä täällä ed. Savolainen hyvin toi esiin.

Ed. Rimmi totesi, että velan maksuun moni pienituloisen tarvitsee näitä lomarahoja. Minä sain hyvän tiedon eräältä yksinhuoltajaäidiltä, joka sanoi, että hän on jo vuosia nimenomaan lomarahaa odottanut, jotta saisi lapsilleen kouluvaatteet alkavaksi syksyksi.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Koskiselle toteaisin, että kyllä hän pitkäaikaisena ay-liikkeessä toimineena lakimiehenä tietää varsin hyvin, minkälaisia vaikutuksia ratkaisuilla on palkkaneuvotteluissa. Olen edelleen sitä mieltä, että jos me teemme erillisen lain, niin kyllä sillä on kiistatta vaikutus.

Mitä tulee tähän rahaan, niin minä olen saanut aivan päinvastaisia viestejä työpaikkojen pienipalkkaisilta työntekijöiltä, jotka saattavat olla toisaalta kateellisiäkin ehkä siitä, että kansanedustajan palkka on se kuin se on. Mutta he ovat sanoneet nimenomaan, että alkää hyvänen aika luopuko niistä rahoista, koska sillä ei ole mitään merkitystä heidän palkkojensa ja elintonsa korjaamiseen nähden, vaan he näkevät todella, että sekin raha on pois jostain kulutuksesta.

Minusta tämä eduskunta pelkää julkisen sanan ja yleisönosaston kirjoituksia ja erinäköisiä

televisio-ohjelmia siitä, kuinka kansanedustajien palkat ovat sellaisia ja sellaisia ja kansanedustajien edut sellaisia ja sellaisia. Uutena kansanedustajana minä en kyllä pelkää vähääkään. Minä voin hyvin avoimesti ja rehellisesti kertoa ja olen kertonutkin, mitkä ovat kansanedustajien palkat. Ja kun lehdistössä on niin uskomattoman paljon erilaista väärää tietoa, niin kysyn nyt tässä: Eikö tässä talossa ole tiedotusyksikköä tai jotain sellaista elintä, joka kertoisi julkisuuteen rehellisen tiedon kansanedustajien todellisista palkoista?

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Ed. Rimmin tavoin kannatan ed. Savolaisen tekemää ponsiesitystä, en kuitenkaan käsittelyssä olevan lakialoitteen hylkäästä. Lakialoitetta sinänsä pidän ihan kohtuullisena, mutta ed. Savolainen on siinä oikeassa, että kun eduskunnasta etsitään säästöjä, niin ensisijaista olisi puuttua verottoon eikä verollisiin etuuksiin.

Niiden noin kahden vuoden aikana, jotka nyt olen eduskunnassa ollut, ja koko tämä aika on ollut tätä lamakautta, en ole törmännyt vielä yhteenkään sellaiseen säästöesitykseen, joka ei olisi moraaliton sen ryhmän mielestä, johon se kohdistuu. Joten siinä mielessä pidän tätä lomarahosta luopumista hyvin tärkeänä asiana, vaikka se on rahallisesti pieni ja täysin symbolinen ole. Symboliset eleet ylipäättänsä ovat tärkeitä. Tietenkin on totta, ettei tämä taloudellisesti ratkaise mitään, niin kuin ylipäättänsä minkään yhden ryhmän etuuksiin kajoaminen ei yksistään ratkaise valtiontalouden eikä kansantalouden kriisiä.

Toivon, että myös tämä ed. Rinteen lakialoitteessa esitetty ajatus ministerien kaksoispalkkaukseen puuttumisesta etenee jatkossa. Mielestäni keskustelu siitä, ovatko tämän lakialoitteen perustelut oikeita vai eivät, on saivartelua. Tärkeintä on se, että tämä toimenpide tehdään.

Ed. Savolaisen aloitteen hyväksyminen johdaisi siihen, että meille kullekin jäisi noin 10 000 markkaa vuodessa taksiseteleihin. Mielestäni se olisi ihan riittävä asia. Rajan asettaminen taksien käytölle olisi ihan tarpeellinen asia.

Olen sitä mieltä, että kansanedustajien työn arvostus ei ole kiinni siitä, saammeko me lomarahaa vai emme, se on kiinni aivan muista asioista.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Hassin puheenvuoro oli yhdessä suhteessa aika paljastava, ei siinä, mitä hän

sanoi, vaan siinä, minkä hän jätti sanomatta. Toisin sanoen hän ei lainkaan puuttunut siihen, mitä vihreät aikaisemmin ovat vaatineet ja puhuneet: elikkä että ei hallintoneuvostoissa olla mukana eikä saada sieltä tekemättömästä työstä kaksoispalkkaa. Ed. Hassi on tällä hetkellä hallintoneuvoston jäsen ja totta kai hän ei voi kannattaa sitä, mikä olisi häneltä itseltään pois.

Ed. O. Ojala merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Ukkolan tekemää lausumaehdotusta. Mielestäni on varsin perusteltua, että tässä tilanteessa käydään läpi myös kansanedustajien nimenomaan kansanedustajana eri luottamustehtäviin määrätyt palkkiot. Tämä työ pitää sisällään monia muita tehtäviä, ja kyllä varmasti kohtuullinen palkkio kokouksista voidaan maksaa, niin kuin tässä ed. Ukkolan lausumassa ehdotetaan, mutta on varmasti varaa selvästi supistaa niitä palkkioita, joita maksetaan.

Ed. Savolainen on tehnyt myöskin lausumaehdotuksen, mikä mielestäni on hyvin perusteltu. Jos noudatettaisiin niitä taksien käyttöohjeita, mitkä tällä hetkellä ovat, niin luulen, että jos silloin päädyttäisiin ed. Savolaisen esittämään ylärajaan.

Olen tehnyt lakialoitteen, joka koskee yleistä veroasteikkojen kiristämistä, jolla olisi saatu noin 800 miljoonaa markkaa. Aloitetta on kritisoitu mm. sillä, että se johtaisi suurimmillaan noin 75 prosentin marginaaliveroon. Kyllä todella suurissa tuloissa näin tapahtuisi, mutta ne, jotka ovat kritisoineet, eivät ole vaivautuneet tutkimaan, mikä tällä hetkellä on eläkeläisten verotus. Eläkeläisillä meillä on noin 5 000 markan bruttotuloissa yli 70 prosentin marginaalivero. Tästä ei ole kukaan kantanut huolta. Mutta silloin, kun on kysymys 100 000 markan kuukausituloista ja tällaisen henkilön marginaaliverosta, niin sitä pidetään liian suurena. Koska lakialoitettani ei ole otettu käsittelyyn, niin tässä yhteydessä päädyn kuitenkin kannattamaan kansanedustajien lomarahojen poistoa, vaikka ymmärrän hyvin myös ne perusteet, että sitä ei hyväksytä, vaan säästöt toteutettaisiin muulla tavalla.

Ed. Rätty (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittekseni mukaan eduskunta on se,

joka säättää lakeja. Kaikki lait ja niitä koskevat toimenpiteet vaikuttavat myös kansanedustajiin kaikissa veroissa ja asetuksissa, jotka meille on säädetty. Oma tilipussini on kaventunut sen verran paljon, että huomaa, että Viinaseen verot purevat meidänkin perhettä.

Mitä tulee lomarahojen poistamiseen, niin tämä on ainutlaatuinen joukko, joka itse päättää omasta palkastaan tai palkanalennuksistaan. Luulen niin, että sillä on suurempi vaikutus yhteiskuntaan, kun se joukko, joka voi todella päättää omasta palkastaan, tekee päätöksen pudottaen omaa elintasoaan. En minä usko, että tämän joukon elintaso putoaa millään tavalla siitä 4 000 markasta. Vaikka itsekkin olen täysin velallinen ja kaksi lasta huollettavana, niin en katso, että vielä siihen tilanteeseen joutuisin kuin ne, jotka ovat 112 tai 116 markan päivärahalla, ovat työttöminä, konkurssin tai kirveen alla on koko huusholli.

Mitä tulee kiinteisiin taksiseteleihin, niin mielestäni olisi selkeä päätös, että luotaisiin tietty kiintiö, mitä kukin edustaja saa käyttää kuukauden aikana ja sillä sipuli, jolloin karsituisi ylenmääräinen taksiseteleiden käyttö, niin kuin Iltalehden tutkimuksessa oli todettu.

Siihen, onko tämä populistista, minä edelleen sanon, että aina, kun kansanedustajat esiintyvät, se on aina populistista toisten mielestä, omasta mielestä ei koskaan. Jokainen pyrkii lehtien sivuille, jokainen pyrkii, että tulisi huomatuksi. Jokainen haluaa, että minun puheenvuoroni huomattaisiin. Jokainen haluaa, että omalla toimenpiteellään tulisi hyväksytyksi niin, että seuraavissa vaaleissa saisi ääniä. Se on minusta ihan oikeutettuaakin tavallaan, koska tänne halutaan ja joillakin ei ole muuta ammattia kuin olla kansanedustajana. Luojan lykky, itselläni on vielä ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Laine: Herra puhemies! Kuten eräässä vastauspuheenvuorossani totesin, minä hyväksyn käsittelyn pohjana olevan ehdotuksen, joka tarkoittaa sitä, että kansanedustajien lomараһа tältä vuodelta poistetaan, sitä ei makseta. Haluan todeta, että perustuslakivaliokunta muutti mielestäni olennaisella tavalla ne perustelut, jotka ed. Kääriäisen ym. lakialoitteeseen oli kirjoitettu.

Täällä keskustelun aikaisemmassa vaiheessa on kysytty, missä ed. Kääriäinen on. Aiheellinen kysymys. Mutta kun aloite on ollut monessa

vaiheessa eduskunnan käsittelyssä, en ole havainnut, että ed. Kääriäinen olisi kertaakaan ollut paikalla. Se olisi ollut kyllä tärkeää, koska hän olisi voinut perusteita enemmänkin ehkä esittää.

Haluan palata tässä yhteydessä kolmeen pääkohtaan ja sitä ennen todeta vielä ed. Sasin aiemmin käyttämän puheenvuoron johdosta, että tällä ehdotuksella, vaikka se nyt hyväksytäisiin, jota ehdotusta siis kannatan perustuslakivaliokunnan esittämässä muodossa, ei ole mitään merkitystä lamatalkoissa. Ei tällä voiteta eikä saavuteta mitään. Rahat on kirjattu eduskunnan budjettiin, ja jos lomarahoja ei sitten maksetakaan, se summa kyllä säästyy eduskunnan tilinpidossa, mutta ei sillä laman voittamisen kanssa ole mitään tekemistä.

Ne kolme pääkohtaa, jotka haluan vielä todeta, ovat seuraavat:

Kansanedustajien lomarahojen poistamisella ei ole mitään merkitystä valtiontalouden säästöjen kannalta. Ne, jotka tällä perusteella ehdotusta puoltavat, kyllä bluffaavat, eivät ole rehellisiä kansan, valitsijoiden, edessä. Jos todella olisi haluttu antaa merkitys valtiontaloudelle, silloin olisi pitänyt hyväksyä ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoite, joka olisi tuonut valtiolle 800 miljoonaa markkaa lisää verotuloja suurituloisilta. Kun tämä ei käynyt, niin toiseksi olisi pitänyt hyväksyä ed. Rinteen lakialoite, joka tarkoitti sitä, että ministereille ei makseta kansanedustajan palkkaa sinä aikana, kun ministerintointi hoitavat. Nimittäin tämä olisi merkinnyt 3:a miljoonaa markkaa säästöä jokaisena vuonna, jolloin laki olisi ollut voimassa, kun nyt puhutaan 900 000 markasta.

Toinen korostamani näkökohta on se, että tästä asiasta ja ratkaisusta ei pidä tehdä mitään esimerkkiä työmarkkinoille, niin että työläiset velvoitettaisiin, pakotettaisiin tai johdatettaisiin luopumaan lomarahoistaan. Täällä monet edustajat ovat todenneet, että Suomessa työntekijöitä koskeva lomarahajärjestelmä tuli voimaan vuonna 1972, silloin tosin vain 10 prosentin suuruisena. Sen jälkeen ja sitä ennenkin tämä on ollut yleinen käytäntö Euroopassa. Tanskassa toimihenkilöille maksetaan lomarahaa. Norjassa maksetaan 10,2 prosentin lomarahaa edellisen vuoden palkasta, siis 10,2 prosenttia. Ruotsissa maksetaan 13. prosentin lomarahaa vuoden palkkasummasta, siis 13 prosenttia vuosipalkasta. Luxemburgissa maksetaan 13. kuukauden palkka. Hollannissa maksetaan 13 kuukauden palkka ja sen lisäksi 7,5—8 prosentin lomarahaa.

Itävallassa maksetaan 13. kuukauden palkka joululisänä ja 14. kuukauden palkka lomalisänä. Portugalissa maksetaan 13. ja 14. kuukauden palkanlisä, Kreikassa samoin, Espanjassa myös 2 kuukauden lisäansio, jopa 3:n, 4:n ja 5:nkin kuukauden eräissä tapauksissa eräillä aloilla. Italiassa maksetaan 13. kuukauden palkka ja osalle jopa 14. kuukauden palkka. Ranskassa on yleinen 13. kuukauden palkka. Saksassa 94 prosenttia palkansaajista saa lomarahaa ja 95 prosenttia palkansaajista saa vuosilisää. Belgiassa maksetaan 13. ja 14. kuukauden palkanlisä ja toimihenkilöille maksetaan 85 prosenttia kuukausipalkasta lomarahana. Sveitsissä 13. kuukauden palkka on yleinen. Ei siis pidä Suomessa lähteä toiselle tielle koskien yleisiä työmarkkinoita. Tätä kansanedustajan lomarahaa poistamista tältä vuodelta ei siis pidä käyttää esimerkkinä muille työmarkkinoille.

Lopuksi kolmantena pääkohtana haluaisin korostaa sitä, että ainakaan vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä ei hyväksytä kaksoispalkan maksamista. Eduskunta on aikanaan tehnyt päätöksen, jolla kansanedustajan kaksoispalkka poistettiin. Tämä on mennyt suurin piirtein läpi julkisen alan tehtävissä, mutta kaikkialla tätä eduskunnan päätöstä ei ole toteutettu eduskunnan tahdon mukaisella tavalla. Viitataan eräisiin valtion laitoksiin, joissa tämän asian hoito on vielä kesken.

Perustuslakivaliokunta mietinnössään kiinnittää huomiota siihen, että kysymys ministerien saamasta kansanedustajapalkasta tulisi erikseen selvittää, vaikka mielestäni tämä asia olisi voitu ratkaista ed. Rinteen lakialoitteen pohjalta jo tämän asian yhteydessä. Kun niin ei kuitenkaan tehty, omalta osaltani kiirehdin hallitusta mahdollisimman nopeasti suorittamaan perustuslakivaliokunnan tarkoittaman selvityksen ja tuomaan asian eduskunnan päätettäväksi, jolloin myös tämä kaksoispalkka, ministerien kansanedustajapalkka, voitaisiin poistaa.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Laine perusteli tai oikeastaan teki väitteen, ettei tällaisella lomarahosta luopumisella ole valtiontalouden kannalta mitään merkitystä, enkä oikein haluaisi hyväksyä tällaista argumentointia, että jos on hirvittävät velat ja saavutetaan vain 900 000 markan säästöt, sillä ei ole mitään merkitystä. Tämä on hieman nurinkurista, koska minusta pitäisi rehellisesti myöntää, että sillä on juuri sen suuruinen merkitys, mikä tämä rahasumma on.

Kun tehdään yksi tämän suuruusluokan muutos, niin yhtä lailla näitä voitaisiin tehdä kymmenen vastaavaa, ja silloin ne yhdessä vaikuttaisivat jo 9 miljoonaa tai sata vastaavaa, jolloin tulos olisi jo 90 miljoonaa, puhumattakaan siitä, että tehtäisiin vaikka kymmenentuhatta tämän suuruusluokan säästöesitystä, jolloin saavutettaisiin jo 9 miljardin markan säästöt.

Minusta ei voida asioita ikään kuin dementoida sillä perusteella, että väitetään, että tällä ei ole mitään vaikutusta. Eivät tässä kansalaiset kerta kaikkiaan voi innostua sellaisesta ajattelusta, mitä kannattaa säästää, jos ei ympäristö siitä sitten olennaisesti parane, kun se vaikutus ikään kuin atomisoituu niin häviävän pieneksi, että kohta eivät ihmiset enää usko, että hyvän tekemisellä olisi mitään vaikutusta. Pikemminkin minusta pitäisi sanoa, että tehdään se, mihin kyetään, ja sillä on se oma myönteinen vaikutuksensa, vaikka pienikin, mutta ei sitä tule missään tapauksessa näissä keskusteluissa kokonaan eliminoida.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. V. Laukkaselle huomautan, että hän puhuu tässä nyt juuri esimerkin voimasta, joka tässä on vaikutuksena. Hän tarkoittaa sitä, että tehtäisiin vastaavia päätöksiä 9 miljardin edestä, hän olisi voinut jatkaa vielä, että 9—10 miljardin markan edestä.

Eikö hän käsitä, että tämän maan ongelma on juuri siinä, että tämä on säästetty jo kuin vanha rusina rypyyiseksi ja kuivaksi? Ostovoima on se, millä meillä valtakunnassa saadaan asioita liikkeelle. Kansalaisten ostovoimaa pitäisi päinvastoin lisätä eikä enää vähentää, koska alenevat kotimarkkinat kärsivät tästä kohtuuttomasti. Me joudumme tässä tilanteessa niin alas, että mikään vienti ei pysty enää vetämään meitä tästä kotimarkkinoiden maagisesta kehästä, joka on laskenut alas ja joka on tehnyt säästämisen kautta meistä kuin kuivanneen rusinan. Ei tällä tavalla Suomea nousuun saada, että säästetään vain kymmeniä miljardeja ja kansalaisten ostovoimaa leikataan lisää. Alaspäinhän tämä menee. Siihen tämä esimerkki on juuri vaikuttava. Jos työmarkkinajärjestelmässä aletaan tätä käyttää, niin ennen pitkää ihmiset eivät pysty ostamaan kuin kerran lihakeittoaineokset päivässä, tuskin sitäkään.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minäkin olen sitä mieltä, että

ostovoiman tuhoaminen on yksi laman perussyitä. Sillä että ostovoimaa leikataan, on aina kerrannaisvaikutuksia koko kansantalouden alueella. Tämän takia ehdottomasti vastustan 90 miljardin markan säästöjä palkkojen alentamisella. Devalvaation avulla saadaan samanlaisia vaikutuksia, jos meidän palkkatasomme on korkeaa muiden maiden palkkatasoon verrattuna. Palkkojen alennus ei ole oikea toimenpide tilanteessa, jossa velkojen nimellisarvot kuitenkin jäävät entiselleen.

Siitä huolimatta olen sitä mieltä, että me voimme poistaa omat lomapalkkamme sen takia, että olemme nyt ajautuneet tilanteeseen, jossa lomapalkkojen puolesta toimiminen kansanedustajien osalta herättää kansalaisten piirissä kummastusta. Minä tulen kyllä äänestämään lomapalkkojen poistamisen puolesta. Silti toivon, että kansalaisten osalta, pienituloisten ja keskisuurituloisten ihmisten osalta, vastaavaan toimenpiteeseen ei mennä, koska muuten tämä kansantalous tulee kärsimään huomattavia vaurioita kerrannaisvaikutusten puitteissa.

Mitä tulee ed. Ukkolan täällä käsillä olevaan lausumaehdotukseen, siltä osin esitän tässä äänestyselityksen. Tulen äänestämään ”tyhjää”, koska kyseessä on myöskin erällä tavalla oma asiani.

Ed. L a i t i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Aivan totta, niin kuin ed. Aittoniemi täällä sanoi, ed. V. Laukkanen puhuu esimerkin voimasta. Tämä lakiehdotus on tehty nimenomaan sitä silmälläpitäen, että palkansaajien lomarahat poistetaan ja puututaan hyvin voimakkaasti meidän työehtosopimusjärjestelmäämme. Tämä pitäisi jokaisen kansanedustajan hyväksyä, kun tätä asiaa nyt miettii ja on päätöstä tekemässä tämän ehdotuksen pohjalta.

Tällä syylistetään aika tavalla suuri joukko palkansaajia, ja sitä en voi missään tapauksessa hyväksyä. Minusta kun puhutaan siitä, että ylipäätään on liian korkeat palkat suomalaisilla palkansaajilla, silloin ei välttämättä tiedetä, mistä puhutaan. Nimittäin totuushan on se, että meillä palkat eivät ole korkeammat meidän keskeisiin kilpailijamaihimme nähden. Se täytyy myöskin tässä salissa tunnustaa.

Tuo säästö on näennäinen eikä johda valtiontalouden kannalta mihinkään toimenpiteisiin. Olen ed. Seppäsen kanssa täsmälleen samaa mieltä siitä, että tämä säästämis kierre on se tie, joka meidät on tuhoon vienyt. Jos tätä esimerkiksi, mitä nyt eduskunta on tässä näyttämässä,

toteutetaan, niin yhä syvempään tässä yhteiskunnassa vain mennään. Hylätään tämä lakiehdotus!

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jos ed. Aittoniemi nyt on kovasti huolissaan ostovoimakysymyksestä, niin tietysti on niinkin, että nämä 900 000 voidaan käyttää tietysti sosiaalisesti oikeudenmukaisemmalla tavalla ohjaamalla niitä esimerkiksi muille tahoille, jotka ovat suuremmassa tarpeessa kuin kansanedustajat. Tämä olisi, ed. Aittoniemi, solidaarista ja varmasti oikeudenmukaista kansan syvien rivien mielestä, jos ed. Aittoniemi ajattelee hieman näitä kansan syvien rivien tuntemuksia; toivottavasti niistä ei täällä pääse kokonaan vieraantumaan.

Toisekseen kyllä täytyy sanoa, että ostovoiman kannalta on myös olemassa sanonta, että ”hullu mies Huittisista syö enemmän kuin tienaa”. Ei kannata pelkästään korostaa sitä syömisen massiivisuutta ja sitä merkitystä, mikä sillä syömisellä on, koska emme me voi lähteä siitä, että täällä vain vuodesta toiseen syödään enemmän kuin tienataan. Muutenhan nämä syömapaikat eivät menestyisi, ellei meillä täällä olisi kulutusta.

Täytyy muistaa, että Suomi nyt jo velkaantuu tänäkin vuonna 70 miljardia markkaa vuodessa, eikä pelkästään se seikka, että me velkaannumme yhä kiihtyvällä vauhdilla, millään tavalla voi ratkaista näitä talouden syviä ongelmia. On aivan totta, että täällä pitäisi ratkaista nämä talouden syvät ongelmat. Mutta jollei niitä ratkaista, ei niitä kyllä syömälläkään ratkaista.

Ed. Ukko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asia on aivan päinvastoin kuin ed. Laitinen puheessaan sanoi. Ei kysymys ole mistään esimerkin antamisesta, vaan kysymys on siitä, että me noudatamme sitä esimerkkiä, joka on jo annettu. Yksityisellä sektorilla on paljon aloja, jotka ovat jo vapaaehtoisesti ilman ay:n pomojen lupaa luopuneet lomarahoistaan. Emmekö me voisi tehdä saman, mitä on tapahtunut yksityisellä sektorilla ja myös joissakin valtion ja kuntienkin virastoissa?

Ed. Seppänen puheenvuorosta olen hyvin pahoillani. Jos kaikki noin ajattelisivat kuin ed. Seppänen, että hän äänestää sen takia ”tyhjää”, että on kysymys hänen omasta asiastaan, niin täällä ei taitaisi kyllä olla tämän ponsiesityksen puolesta äänestäjiä kuin ed. V. Laukkanen ja minä (Eduskunnasta: Stenius-Kaukonen!) — ja

ed. Stenius-Kaukonen — joilla ei ole yhtään ainuttakaan hallintoneuvoston jäsenyySPAikkaa (Ed. von Bell: Vielä!) — enkä kyllä aio ottaakaan.

Ed. Rimi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vesa Laukkanen totesi täällä, että on syöty enemmän kuin on tienattu. (Ed. V. Laukkanen: Syödään koko ajan!) Kyllä varmasti valtiontalouden tilanne onkin näin. Mutta, ed. Laukkanen, ihan kaikella ystävyydellä toteaisin, että kyllä nämä puheet varmasti tuntuvat myöskin kovin pahalta niiden ihmisten korvissa, jotka elävät joka päivä erittäin tiukassa taloudellisessa tilanteessa. Näitä on ensinnäkin ne puoli miljoonaa työtöntä ja sitten osa-aikatyöllistettyjä ja muuten hyvin pienellä palkalla toimeentulevia ihmisiä.

He joutuvat tinkimään jokapäiväisestä ruoastansa. Olkaa ystävällinen ja ottakaa selvää esimerkiksi elintarvikekauppailta, mikä tilanne on ruoan kulutuksen suhteen tänä päivänä. Keski-vertoperheellä ei ole enää mitään muuta keinoa kuin tinkiä siitä jokapäiväisestä leivästä. Ei voida puhua mistään kerskakulutuksesta, arvoisat edustajat.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu alkoi ed. Savolaisen puheenvuorolla, joka liittyy kansanedustajien kokonaispalkkaukseen, enkä voinut olla tulematta tänne eteen palauttamaan mieleen sitä, mitä tässä nyt on yritetty tehdä ja miksi ylipäätään tämä keskustelu näyttää olevan nytkin aiheellinen.

Nimittäin ensinnäkin mikä koskee kaksoispalkkauksia, niin huhtikuun alussa 87 työnsä aloittaneen eduskunnan osalta poistettiin valtion virkamiehiltä kaksoispalkkausjärjestelmä. Kun se koski juuri puhuvaakin potentiaalisesti, sen jälkeen on kanttia tulla tähän, kun vielä bruttopalkka laski 7 000, kun siirryin valtion virasta tähän, niin että on pohja ottaa kantaa näihin asioihin.

Sitten kävi niin, että se eduskunta asetti sisäisen työryhmän, jonka tehtävänä oli juuri ed. Savolaisen esittämällä tavalla pohdiskella kokonaispalkkausjärjestelmää, verolliset ja verottomat osuudet, sillä tavalla tai sen suuntaisesti järjestettynä kuin ed. Savolainen täällä aivan oikein on julkituonut. Mihin meidän työmme sitten kariutui? Sillä tavalla, että erään suuren puolueen edustaja ilmoitti, että tämä ei ole mennyt heillä ryhmässä läpi, ja niin koko homma meni läskiksi. Ja niin jälleen käydään edus-

kunnassa samaa rumbaa ja keskustelua kerta toisensa jälkeen.

Tietysti voisi ajatella, että tämä eduskunta yrittäisi uudestaan. Se olikin syy tänne eteen tuloon vielä kerran tässä asiassa. Nimittäin tämän lakialoitteenhan on ensimmäisenä allekirjoittanut ed. Kääriäinen. Juuri hänen ryhmänsä tuhosi edellisen yrityksen päästä tässä suhteessa eteenpäin, joten nyt logiikka sanoo, että ed. Kääriäisen ryhmä tekee ehdotuksen, että asetetaan uusi ryhmä, kaivetaan ne ns. Vihmolan paperit esiin ja otetaan tämä asia uudelleen käsiteltäväksi mahdollisimman pian, niin että kun viimeistään seuraava eduskunta aloittaa työnsä, olkoon se sitten ennenaikaisesti taikka säännönmukaisesti, sillä on käytettävissään uusi systeemi elikkä se hyöty tästä operaatiosta on.

Mikä minua on erityisesti ärsyttänyt ja mikä vastauspuheenvuoroistani on käynyt ilmi, on se, että tässä on sitä sellaista ed. Aittoniemen mainitsemaa populismia aika paljon mukana. Silloin kun tämä lakialoite esiteltiin ryhmässä, minä vakaasti uskoin, että nyt on lähdössä käyntiin sellainen kampanja, jolla on yhteiskunnallista merkitystä vilpittömässä mielessä. Kun se esiteltiin näin, se johti automaattisesti siihen, että allekirjoitin tämän lakialoitteen. Mutta sen jälkeen kun — tämä operaatio kesti noin viisi minuuttia, korkeintaan, ryhmässä — keskustelu alkoi täällä käytävillä ja muualla, niin yhä enemmän olen tullut sille kannalle, jonka olen täällä lukemattomia kertoja julkituonut, että tässä nämä muut ainekset ovat paljon tärkeämpiä.

Sen itse asiassa kruunaa se, että ed. Kääriäinen on ollut itse pois kaikista olennaisista keskusteluista. Minä kuvittelin, että hän ja kokoomuksen ryhmäpuheenjohtaja ovat täällä joka ikisessä vaiheessa esillä markkinoimassa mahdollisesti tätä, saattamalla sen niin voimallisesti esiin, että sillä on yhteiskunnallista merkitystä, vaan eipä ole tapahtunut näin. (Ed. Rinne: Kepu pettää aina ja puolikepulainen johtaa kokoomuksen ryhmää!)

Toisin sanoen minä olen äärimmäisen pettynyt siitä, että tehdään jokin aloite, ja puhti loppuu siihen; huitaistaan vain, ja sitten se lässähtää siihen, ja sen jälkeen sitten kaikki populistiset ainekset tulevat sijaan.

Toisin sanoen ed. Ukkolalle: Siinä minun logiikkani, että minä vaadin, että kun sanoo ”a”, niin pitää tehdä myös toimenpiteet ”b” sen jatkona. Se oli se juu tässä koko hommassani.

Toisekseen näistä hallintoneuvostoista. Olisi tietysti erinomaisen mielenkiintoinen signaali se,

että olisi hallintoneuvostojen jäsenillä kahdenlainen palkkausjärjestelmä sen mukaan, sattuuko olemaan kansanedustaja vai ei. Hyvin mielenkiintoista tämä on siinä mielessä, että kun minä olen yhdessä sellaisissa istunut nyt kuusikin vuotta, sitä luokkaa, niin taidan olla huonopalkkaisin mies siellä, kun jätetään henkilökuntaan kuuluvat ulkopuolelle. Toisin sanoen siltä, jolla on kaikkein huonoin palkka, otetaan sitten pois palkkaa siitä työstä, minkä hän erityisesti tekee seuraten alaa, tehden ehdotuksia asioitten eteenpäin viemiseksi, niin kuin tein mm. erään merkittävän hankinnan osalta eräässä hallintoneuvostossa, mikä johti yksimieliseen päätökseen, jota ollaan nyt ryhtymässä toteuttamaan. (Ed. Mikä se oli!) — Se oli, että Vapolle hankitaan keski-suuri sahalaitos lisää, se oli se ehdotus. — Minä tarkoitan sitä, että ilmoitetaan, että systemaattinen työ ei olekaan minkään arvoista, kun sen tekee edustajana. Jos sen tekee jossakin muussa ominaisuudessa, niin hyvä on. Toisin sanoen minä olen ed. Ukkolan kanssa silloin samaa mieltä, kun hän sanoo, että järjestelmää korjataan kaikkia kohdellen samanarvoisesti, mutta teidän ehdotuksenne ei ole sen sisältöinen.

Ed. P a a s i o : Herra puhemies! Tämän asian merkitys on kaikin puolin symbolinen, mutta se onkin juuri sen takia hyvin tärkeä, ja kiinnittäisin huomiota niihin perusteluihin, joita ed. Savolainen täällä hylkäysesityksessään teki. Hän viittasi nimenomaan siihen kansantaloudelliseen periaatteeseen, ettei ole järkeä tehdä sellaisia ratkaisuja laman vähentämiseksi ja valtiontalouden korjaamiseksi, joitten tarkoituksena on verollisten tulojen alentaminen, siis verotulojenkin alentaminen tätä kautta. Ehdotuksen tarkoitus, pantiin mietintöön mitä tahansa, on kuitenkin verollisten tulojen vähentäminen ja esimerkin antaminen työmarkkinoille.

Tämä osoittaa, herra puhemies, myös sen, miten epäonnistunutta on, että eduskunta yrittää päättää omista palkoistaan. Täällä edellisissä keskusteluissa on kovasti väitetty, että eduskunta aina päättää omista palkoistaan, mikä ei tietenkään pidä paikkaansa. Kansanedustajien palkat on sidottu valtion virkapalkkoihin, ja tämän järjestelmän kautta tämäkin asia pitäisi hoitaa, jos sopimukseen päästään. Tässä mielessä on hyvin tärkeätä havaita, että tämäntapaisten keskustelujen käyminen ja tämäntapaisten päätösten tekeminen, joita tästä nyt on mahdollisesti syntymässä, on johtamassa siihen, että

eduskunta innostuu yhä useammin luomaan systeemin, jossa eduskunta päättääkin omista palkoistaan, mikä siis tällä hetkellä ei ole asianlaita, ja on johtamassa siihen kaaokseen, joka aikaan oli, kun kerran vaalikaudessa päätettiin omista palkoista. Tässä mielessä tämän asian merkitys periaatteelliselta kannalta on hyvin huomattava, ja tulen äänestämään ehdotuksen hylkäämisen puolesta.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Ed. Pulliaiselle: Ehdottamani lausuma koskee koko järjestelmän muuttamista, ei pelkästään kansanedustajia. Tässä sanotaan nimenomaan, että kansanedustaja- ja muille jäsenille ei suoriteta muita palkkioita kuin kohtuulliset korvaukset kokouksiin osallistumisesta. Kysymys on koko järjestelmän muuttamisesta.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Äsken aikani loppui kesken, kun yritin puristaa puheenvuoroni kahteen minuuttiin, ja heti ed. Ukkola riensi minua moittimaan siitä, että jätin mainitsematta valtionyhtiöiden hallintoneuvostoja koskevasta ehdotuksesta. Olen sitä mieltä, että valtionyhtiöissä olisi aivan asiallista ottaa sellainen käytäntö, että maksetaan joko kuukausikorvaus tai kokouspalkkiot, mutta ei molempia. Siinä mielessä ed. Ukkolan ehdotus on ihan asiallinen.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Ukkolan ponnessa on itua siinä mielessä, että se on rakenteellinen uudistus, mutta siitähän se vasta haloo nousee, jos ne kokouspalkkiot nousevat esimerkiksi tuhanteen markkaan kokouksesta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ed. Törnqvist merkitään läsnä olevaksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Savolainen ed. Aittoniemen kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetty, lakialoitteeseen n:o 14 sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Savolainen ed. Rimmin kannattamana ehdottanut, että perusteluissa lausuttaisiin: "Eduskunta edellyttää, että kansliatoimikunta säästöjen aikaansaamiseksi antaa välittömästi toimintaohjeet, joiden mukaan kansanedustajien taksiseteleiden käyttö ei vuonna 1993 ylitä 2,1 miljoonaa markkaa."

Ed. Ukkola on ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, että valtionyhtiöiden hallintoneuvostojen ja vastaavien valtion määräysvallassa olevien toimielinten kansanedustaja- ja muille jäsenille ei suoriteta muita palkkioita kuin kohtuulliset korvaukset kokouksiin osallistumisesta."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Puhemies: Ensin on päätettävä lakialoitteeseen n:o 14 sisältyvästä lakiehdotuksesta.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; joka ei sitä hyväksy, äänestää "ei". Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotus hyväksytty, mutta muuten se on rauennut.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Alho, Anttila U., Antvuori, Apukka, Astala, Aula, Backman, Bell von, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Heikkinen, Helle, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Ihämäki, Iivari, Jansson, Jouppila, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kankaanniemi, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Korhonen, Korkea-oja, Korva, Koski, Koskinen, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Lahti-Nuutila, Lahtinen, Laine, Laitvoranta, Lamminen, Laukkanen M., Laukkanen V., Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Linnainmaa, Lipponen, Louvo, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Moilanen, Morri, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Norrback, Nyby, Ojala A., Ollila, Paakkinen, Paloheimo, Perho-Santala, Pietikainen M., Pokka, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Pura, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Rauramo, Renko, Renlund, Roos T., Rusanen, Ryyänen, Rätty, Rönnholm, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Savela, Seivästö, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suholla, Suhonen, Särkijärvi, Taina, Tennilä, Tiuri, Toivonen, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist,

Ukkola, Uosukainen, Urpilainen, Varpasuo, Vehkaoja, Vihriälä, Viinanen, Viljamaa, Viljanen, Virrankoski, Vistbacka, Vuorensola, Vähäkangas, Väistö, Väyrynen, Wahlström, Westlund ja Zyskowitz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Jurva, Laaksonen, Laitinen, Leppänen P., Louekoski, Metsämäki, Ojala O., Paasio, Polvi, Polvinen, Rimmi, Roos J., Savolainen, Vuoristo ja Vähänäkki.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Andersson, Anttila S-L., Donner, Enestam, Hiltunen, Hurskainen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jokiniemi, Juhantalo, Järvilahti, Kanerva, Karhunen, Kauppinen, Komi, Laakso, Laurila, Lindqvist, Lindroos, Luhtanen, Luttinen, Mäkipää, Näsi, Pekkari-
nen, Pelttari, Pesälä, Pietikäinen S., Rehn E., Rehn O., Riihijärvi, Rinne, Rossi, Salolainen, Sasi, Takala, Tuomioja ja Vanhanen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 144 jaa- ja 17 ei-ääntä; poissa 38. (Ään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt lakialoitteeseen n:o 14 sisältyvän lakiehdotuksen.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen n:o 12 sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Nyt on äänestettävä perustelulausumaehdotuksista.

Äänestys ed. Savolaisen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Savolaisen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 129 jaa- ja 23 ei-ääntä, 6 tyhjää; poissa 41. (Ään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Ukkolan ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Ukkolan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 138 jaa- ja 21 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 35. (Ään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Kertomus Eduskunnalle niistä toimenpiteistä, joihin Eduskunnan tekemät muistutukset valtiovarain hoidosta ja tilinpidosta vuonna 1990 ovat antaneet aiheita

Ainoa käsittely

Kertomus n:o 3

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 20

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 20.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotukset laiksi Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sopimuksen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 38

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 12

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 12.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Tämän hallituksen esityksen on tehnyt ajankohtaiseksi se, että Sveitsi kaikessa viisaudessaan on kieltäytynyt Euroopan talousalueen jäsenyydestä. Vaikuttaa siltä, että Euroopassa ainoastaan Sveitsissä enää järki pelaa. Muualla se on pelottavasti samentunut. Kun Etelä-Euroopan flamencomaat, cha-cha-cha-maat — Espanja, Portugali, osa Italiaa, Kreikka jne. — ovat halunneet kiskoa muilta Eta- ja EY-mailta, nimenomaan tässä tapauksessa Eta-mailta, lisää etuisuuksia sen korvaamiseksi, että Sveitsi on jäänyt maksumaiden joukosta pois, hallitus on esittänyt, että Suomikin suostuisi osaltaan maksa-

maan noin 60 miljoonaa markkaa vuodessa näille maille koheesiorahastoon siitä syystä, että Sveitsi on jättänyt Euroopan talousalueen ulkopuolelle. Minä en hyväksy tämän tyyppistä systeemiä, että Suomi pyrkii epätoivoisesti pysymään lisääntyvien maksujen kautta kiinni järjestelmässä, josta ei ole meille minkäänlaista hyötyä.

Euroopan talousalueen tarkoituksena oli kaupallisen ja taloudellisen yhteistoiminnan kehitys ja taloudellisten etujen saavuttaminen Suomellekin Euroopan maiden vapaassa kaupassa. Minä ihmettelen, mitä siihen systeemiin kuuluu, että meidän pitää näitä Etelä-Euroopan maita — tässä tapauksessa, jos katsotaan aikaisempi nimenomaan sopimukseen liittyvä summa mukaan — suosia 170 miljoonalla markalla vuodessa tämä 60 miljoonaa markkaa mukaan luettuna. Miten se liittyy Euroopan vapaaseen kauppaan, joka oli tämän Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen tarkoituksena? Se sopii siihen aivan yhtä huonosti kuin sekin, mitä me täällä eduskunnassa joitakin päiviä sitten päätimme, että Euroopan talousalueen kansalaiset voivat omistaa saamelaisalueella poroja niin kuin suomalaisetkin. Mitä tekemistä sillä on Euroopan vapaan kaupan kanssa?

Tässä on kaikessa karkeudessaan se, mikä on Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen mahdottomuus. Siinä vedotaan yleisesti vapaaseen kauppaan ja taloudellisiin etuihin, mutta meiltä viedään samalla kertaa sekä itsenäisyys että asetetaan meille kohtuuttomat taloudelliset rasitteet.

Jos Suomi ei hyväksy tätä sopimusmuutosta, joka aiheutuu Sveitsin jäämisestä ulkopuolelle, meillä olisi vielä pieni mahdollisuus päästä Euroopan talousalueen sopimuksesta ulos ja jäädä itsenäiseksi. Koska en hyväksy, että maksamme sveitsiläisten puolesta Etelä-Euroopan maille lunnaita, tulen kolmannessa käsittelyssä ehdottamaan lakiesityksen hylkäämistä. Se merkitsee sitä, että mahdollisesti voimme vielä tästä palkhästä päästä, jos muut EY- ja Eta-maat eivät hyväksy näkemystämme.

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa herra puhemies! Kun 22.10.1992 pidin Etaan liittyvän puheeni, joka oli pitkä kuin nälkävuosi, sen myönnän auliisti, niin täällä oli pelkästään varsin huvittunutta ajattelua siitä, kuinka joku kehtaa vain vastustaa Etaa. Silloin ei vielä aavistettu, että sain tuekseni siinä mielessä koko Sveitsin kansan, koska Sveitsi hylkäsi Eta-sopimuksen. Vaik-

ka minä olisin kuinka kummajainen ja muukalainen ja kummallinen, niin Sveitsi ei varmaan pelkästään siksi, että on ollut samaa mieltä kanssani, muutu sellaiseksi, miksi minut luonnehditaan.

Joka tapauksessa näkisin tässä tilanteessa tärkeäksi painottaa vielä joitakin asioita, jotka liittyvät siihen, että Suomen ei pitäisi hyväksyä Eta-sopimusta. Suomen ei pitäisi missään tapauksessa hyväksyä Eta-sopimusta. Perustelut ovat niin moninaiset, että varsinkin tässä ensimmäisessä käsittelyssä aivan lyhyesti pääpiirteittäin tuon joitakin ajatuksia esille.

Ensinnäkin koko Euroopan talousalueen sopimus liittyy tietyksi Euroopan yhteisöön ja Brysselin valtaan ja mahtiin, ja Suomen pitäisi pysytellä siitä visusti erossa. Me emme lainkaan tunne Brysseliä siinä mielessä, että me todella ymmärtäisimme, miten siellä päätökset tehdään ja miten sieltä käsin asioita johdetaan. (Ed. Laine: Kyllä se jo tiedetään!) — No, se on hyvä, ed. Laine, jos tietämys on lisääntynyt.

Haluan ensinnäkin painottaa sitä, että kun usein jopa ajatellaan Suomessa, että päätöksenteko tapahtuisi jotenkin vaikkapa Euroopan yhteisön parlamentissa, niin se on tietysti aivan väärä käsitys, ja on sivistyneempää ajatella, että päätökset tehtäisiin komissiossa, mutta tietysti periaatteessa päätökset tehdään ministerineuvostossa. Mutta sekään ei kerro koko totuutta sen vuoksi, että Euroopan yhteisön taustavoima ja oikeastaan ratkaiseva voima on teollisuuden pyöreä pöytä, jossa on 46:n teollisuuden suuryrityksen edustus. Käsittääkseni siellä ja nimenomaan siellä sanellaan koko Euroopan yhteisön talous- ja kauppapolitiikka. Kuten hyvin ymmärrämme, Etan myötä joudumme sitoutumaan siihen kokonaisuudessaan.

Toinen asia, mikä on tietysti mielenkiintoinen, on se, että koko EY:hyn tuntuvat liittyvän sittenkin paljon radikaalimmalla tavalla vapaamuurarit, kuin koskaan aikaisemmin olen ajatellut. Minultakin on paljon kysytty, kun olen kiertänyt kenttää Suomessa, onko vapaamuurareilla merkittävä rooli Euroopan yhteisössä. Olen vastannut siihen, että ei minulle ole pienintäkään tietoa, että näin olisi, ja olen tämän aika selväsanaisesti torjunut. Nyt olen saanut käsiini kuitenkin itävaltalaisen tohtori Karl Steinhausenin kirjan, jonka nimi on ”EG, die Super-UdSSR von morgen”. Tässä vielä sanotaan, että tämä on raportti vapaamuurareiden salapuolueen totalitaarisesta vallankaappauksesta Euroopassa. Kun tätä kirjaa lueskelee, niin todellakin alkaa

se mahdollisuus, että vapaamuurareilla on suuri sanavalta Euroopan yhteisössä, kasvaa ja se tuntuu yhä uskottavammalta.

Tähän sopii varsin hyvin se, että kuitenkin se mielikuva, mikä ihmisille syntyy Suomessa tai muuallakin Euroopan yhteisöstä, voi olla suorastaan valheellinen ja sellainen, että tavallinen kansa voi saada täysin väärän käsityksen siitä, mikä Euroopan yhteisö todellisuudessa on. Siinä mielessä tätä ajatusta tukee se, että oletettavasti vapaamuurarit, jotka eivät todellakaan ole mitään ompeluseuralaisia, voivat siis vallata tai ikään kuin hivuttautua erilaisiin yhteyksiin, mitä kautta voidaan päästä vaikuttamaan.

Yksi näistä yhteyksistä on lehdistö. Lehdistö on ilman muuta merkittävä voima yhteiskunnallisessa mielipiteenmuodostuksessa. Itse ainakin, jos olisin vapaamuurari, ilman muuta haluaisin vallata merkittävät lehdistön asemat ja päästä sitä kautta hivuttamaan vapaamuurareiden tausta-ajatukset ikään kuin kauniissa kaavussa. Tässä suhteessa on mielenkiintoista, että Steinhäuser kirjoittaa kirjansa sivulla 80, että tällaisilla bilderbergeriläisten päivillä on ollut mm. 6—9. kesäkuuta 1991 Baden-Badenissa monia vaikutusvaltaisia toimittajia ympäri maailmaa. Hän mainitsee mm. The Wall Street Journalin Robert Bartlin ja myös The Daily Telegraphin Conrad Blackin ja mm. Helsingin Sanomat, Herausgeber Aatos Erkko aus Finnland. Ymmärrän varsin hyvin, että jos Aatos Erkko on bilderbergeriläisten opissa Baden-Badenissa ollut, niin kyllä kai hän on niin kuuliainen, että hän sitten johdonmukaisesti toteuttaa siellä saamiaan ohjeita, jotka ennen kaikkea tulevat uskoakseni vapaamuurareiden taholta. Se voi selittää sen, miksi ihmiset saavat väärän kuvan siitä, mistä Euroopan yhteisössä todella on kysymys.

Jos aivan lyhyesti luonnehtisi sitä ideaa, mikä Euroopan yhteisöllä on, menisin ensinnäkin peruskysymykseen siitä, että monet ajattelevat, että Euroopan yhteisö voisi olla protektionistinen suhteessa muuhun maailmaan. Suomen kauppapolitiikka ja talouspolitiikka ylipäätänsä edellyttää sitä, että Suomi saisi vahvan protektionistisen suojan Euroopan yhteisöltä, kun se ei yksin pärjää suuressa vapaassa maailmankaupassa. Mutta en halua hyväksyä tällaista ajattelutapaa, että EY perimmältään olisi protektionistinen, vaikka se tietysti tällä hetkellä maataloustuotteiden osalta on sitä.

Perustelen tätä lyhyesti vain sillä, että ensinnäkin jo Rooman sopimuksessa lähdetään siitä ideasta, että tavoitteena on mahdollisimman va-

paa kauppa, jonka laajeneminen vapaaksi maailmankaupaksi on mahdollista, siis jo Rooman sopimus lähti tästä. Toisekseen tietysti EY Gattin neuvotteluissa edustaa kaikkia jäsenmaita käytännössä, ja EY siellä toki myöskin tavoittelee vapaata maailmankauppaa. Kolmanneksi voidaan vielä mainita, että Eta-sopimuksen preambulassa nimenomaisesti todetaan, että tavoitteena on vapaa maailmankauppa.

Ajatuksesta siitä, että EY ei ole protektionistinen, vaan todella pyrkii täysin vapaaseen maailmankauppaan, tukee tietenkin ajatus siitä, että suurimmat monikansalliset jättiyritykset Euroopassa voivat pärjätä myös vapaassa maailmankaupassa. On itsestäänselvää, että Siemensien ja muiden etu on tavoittaa yli 5 miljardin markkinat, sen sijaan että ne protektionismin myötä pitäytyisivät vaan omiin kotimarkkinoihinsa, noin 350 miljoonan ihmisen kotimarkkinoihin.

Tässä suhteessa jo pidän selvänä sitä, että koska EY tavoittelee täysin vapaata maailmankauppaa, sen johdonmukainen politiikka tähtää siihen, että täysin vapaa kilpailu ja markkinavoimat saavat täysin määräävän roolin Euroopassa. Juuri siksi olen syvästi huolissani, että täällä eduskunnassa, niin paljon kuin täällä puhutaankin pienen ihmisen puolesta ja työntekijän aseman puolesta, köyhien puolesta, samanaikaisesti samat kansanedustajat äänestävät Euroopan talousaluesopimuksen puolesta. Voisin ottaa vain yksinkertaisena hyvänä esimerkkinä ed. Rinteen. Kukapa täällä puhuisi niin kauniisti työntekijöiden ja köyhien puolesta, näiden sorrettujen ihmisten puolesta?

Kuitenkin Eta-sopimuksen hyväksyminen tarkoittaa sitä, että nämä köyhät ja sorretut ja itse asiassa pieni kansallisvaltio Suomi ajautuvat sellaisten markkinavoimien valtaan, joiden vallassa poliitikoilta, hallituksilta, päättäjiltä ylipäätänsä, puuttuvat kaikki talouden ohjauskeinot, joilla voitaisiin ohjata kansallista taloutta siten, että olisi jonkin verran verotuloja ja voitaisiin julkisia palveluja suorittaa. Tämä elementti häviää sen myötä, kun ajaudumme markkinavoimien armoille, puuttuu talouden ohjauskeinot. Me emme voi mitään sille kehitykselle, mihin markkinat johtavat. (Vasemmistoliiton ryhmästä: Se on tapahtunut jo!) — Aivan niin, tämä kehitys on tapahtunut jo siinä mielessä, että vaikkakin ollaan vasta solmimassa Eta-sopimusta, täytyy muistaa, että Suomi on ollut tässä talouden integroitumisprosessissa jo vuosikymmenien ajan lähtien Gattin hyväksymisestä aikoinaan.

Nyt tämä kehitys todellakin johtaa ehkä traagisimmalla tavalla siihen, että suurtyöttömyys tulee väistämättömäksi ilmiöksi Suomessa. (Ed. Rinne: Sehän on jo!) Suurtyöttömyys on jo tänä päivänä ilmiö Suomessa, mutta kysymys on vain siitä, että ennen vanhaan ajateltiin, että työttömyyskin voisi liittyä jotenkin suhdanteisiin ja että näiden suhdanteiden avulla jonain päivänä työttömyyden osalta päästäisiin oleellisesti parempiin tuloksiin kuin nyt. Mutta mikäli me hyväksymme Eta-sopimuksen ja menemme näiden markkinavoimien armoille, niin suurtyöttömyys tulee olemaan pysyvä ilmiö. Ja sen, jos minkä, pitäisi huolettaa jokaista kansanedustajaa.

Voimme puhua mistä tahansa talouden mittareista ja nähdä kuinka myönteistä kehitystä tahansa, mutta meillä ei ole aavistustakaan siitä, että suurtyöttömyyden suhteen tapahtuisi vähäisintäkään muutosta tulevaisuudessa. Tai vaikka ne muutokset sitten olisivat puolen prosenttiyksikön luokkaa, me jokainen ymmärrämme, kuinka vähän se lohduttaa niitä jäljelle jääviä 490 000:tä ihmistä, jotka edelleenkin ovat työttöminä.

Tämän suurtyöttömyyden kannalta on siis ratkaiseva kysymys siinä, miten Suomi suhtautuu Eta-sopimukseen. Myönnän siis sen, että Suomi on vuosikymmeniä ollut jo talouden integraatioprosessissa mukana. Siitä siis johtuu, että nämä seuraukset ovat jo syntyneet. Mutta jos me hyväksymme Eta-sopimuksen, se ikään kuin tarkoittaa sitä, että me sinetöimme tällaisen kehityksen, me hyväksymme tällaisen kehityksen, jonka tulokset näkyvät jo nyt luonamme.

Arvoisa rouva puhemies! Voi tietysti kysyä, miksi suurtyöttömyys liittyy jotenkin markkinavoimien armoilla olemiseen. Siihen on yksinkertainen vastaus. Se johtuu siitä, että vapaassa kilpailussa, oikeastaan tässä vapaassa maailmankaupassa, kilpaillaan siitä, kuka pystyy tuottamaan edullisimmin jonkin tuotteen. Ja tuotteen hinta määräytyy ennen kaikkea kolmesta eri tekijästä. Siihen liittyy raaka-ainekustannuksia, pääomakustannuksia ja työvoimakustannuksia.

Raaka-aineiden osalta globaaleilla markkinoilla on selvää, että hinnat eivät oikeastaan vaihtele lainkaan. Erona on tietysti se, että niissä raaka-aineissa, joissa joudutaan käyttämään työvoimaa, hinta kallistuu työvoiman myötä, ja vastaavasti kuljetuskustannukset lisäävät raaka-aineiden kustannuksia. Tässä suhteessa Suomi ei

tietenkään maailmankaupassa voi olla missään erityisen hyvässä asemassa muutoin kuin varsin kapealla, marginaalisella sektorilla liittyen metsään.

Pääomien kustannukset eli korko rahalle on oikeastaan globaaleilla markkinoilla sama, jolloin ainoa tekijä, jolla voidaan kilpailla, on työvoimakustannukset. Juuri tänään on myöskin kansanedustajain lomapalkka-asioissa keskusteltu vähän työvoimakustannuksista. Me emme missään tapauksessa haluaisi alentaa palkkojen määrää emmekä myöskään työvoimakustannuksia, koska me ymmärrämme, että se samalla tietäisi koko elintason laskemista, ja mitä enemmän sitä alentaissimme, sen pahemmin elintaso romahtaisi. Kukaan ei oikeastaan haluaisi myöntää sitä, että olisi oikein alentaa työvoimakustannuksia ja että olisi oikein alentaa palkkoja.

Mutta toisaalta tämän asian kääntöpuoli on se, että mikäli me emme tee niin, meidän työvoimakustannuksemme ovat niin valtavan suuret verrattuna kilpailijamaihin, että me emme pärjää kilpailussa ja me emme kykene tuottamaan sellaisia tuotteita, joita kilpailijamaat tuottavat. Silloin tapahtuu väistämättä se seuraus, että Suomesta virtaavat työpaikat rajan ulkopuolelle ja Suomeen virtaavat ne tuotteet, jotka rajan ulkopuolella valmistetaan.

Tästä kielteisestä kehityksestä meillä on näyttöä vaikka kuinka paljon. Se perustuu yksinkertaisesti todella siihen, että työvoimakustannukset ovat sitä luokkaa, että samalla rahalla, millä voidaan palkata yksi teollisuuden työntekijä Suomessa, voidaan palkata 65 venäläistä Venäjällä. Vaikka me pitäisimme suomalaista kuinka hyvänä ja tarmokkaana, joka tapauksessa nämä 65 kykenevät tuottamaan niin edullisesti, että me emme pärjää kilpailussa.

Tämä koskee aivan yhtä lailla myös Eta-alueita sinänsä. Esimerkiksi Portugalin työvoimakustannukset ovat vain noin 20 markkaa tunnilta. Mutta Portugalikin on tänään aivan liian kallis maa. Siksi esimerkiksi PTA Group, suomalainen yritys, on siirtämässäkin Portugalista tehtaitaan esimerkiksi Venäjälle. Tämä kehitys johtaa siis väistämättä siihen, että meillä ei kerta kaikkiaan enää kyetä tuottamaan työvoimaintensiivisiä tuotteita eli tuotteita, joissa työvoiman osuudella on hyvin merkittävä rooli. Sen takia me väistämättä ajaudumme valtavan suurtyöttömyyteen.

Toinen erittäin kriittinen seikka Eta-sopimuksessa on pääomien vapaa liikkuvuus. Niin kauan

kun pääomat saavat liikkua vapaasti, mitä Eta välttämättä edellyttää, Suomi voidaan mennessen tullen romahduttaa, koska me emme voi kontrolloida sitä, mitä valtavat pääomamarkkinat tekevät Suomen kanssa. Me jokainen tiedämme nämä herra Sorokset ja muut vastaavat valuuttakeinottelijat, sekä kotimaiset että ulkomaiset, jotka voivat romahduttaa Suomen milloin tahansa.

Kolmas kielteinen asia liittyy todella voimalisesti siihen, että ehdottoman ankara ja vapaa kilpailu johtaa siihen, että Suomi ei saa tukea elinkeino- ja yrityselämää millään tavalla. Kaikki valtion tuki on periaatteellisesti kielletty. Vapaiden markkinavoimien vallitessa ei ole mitään tarvetta huolehtia siitä, pärjääkö jokin firma vai ei, koska heikot kuolevat pois ja vahvat pärjäävät sitäkin paremmin.

Lopputuloksena on tietysti se, että monikansalliset jättyritykset yksinkertaisesti tappavat pienet ja keskisuuret yritykset, eikä ole mitään takeita siitä, että monikansalliset yritykset olisivat jotenkin suomalaisia yrityksiä. Tämä vie lohduttomaan kehitykseen, joka jo tällä hetkellä ilmenee esimerkiksi siinä, että Euroopan yhteisön jäsenmaissa on 18 miljoonaa ihmistä työttömänä ja 24 Oecd-maassa on 56 miljoonaa ihmistä työttömänä.

Väitän siis kivenkovaa, että Eta-sopimuksen hylkääminen olisi välttämätön asia, jotta ylipääntänsä voitaisiin jotakin tehdä työttömyydelle. Se johtaisi nimittäin siihen, että me voisimme estää tähän maahan sellaisten tuotteiden tuonnin, jotka me voisimme itse valmistaa. Tänä päivänä Suomeen tuodaan mm. Saksasta takkapuita ja Texasista grillihiiliä. Tähän maahan tuodaan kissan- ja koiranruokaa 500 miljoonalla markalla vuodessa, kilohinta noin 50 markkaa, vaikka meillä on paljon kirjolohta ja sikanautajauhelihaa tarjolla. (Ed. Rinne: Se on niin kallista!) On mieletöntä kehitystä, että Suomessa ei voida valmistaa edes värikyniä koululaisille kouluun, vaan kaikki nämä virtaavat rajan takaa. Samanaikaisesti meillä on työttömänä 500 000 ihmistä, joille ei ole tarjota mitään työtä.

Eduskunnan pitäisi paneutua tähän kaikella vakavuudella, ellei tarkoitus ole, että ihmiset totutetaan 500 000 tai 700 000 työttömän määrään. Enemmistö todennäköisesti on varsin pitkään vielä työssä ja voi vähitellen heikentää työttömien asemaa yhä huonommaksi ja huonommaksi, ja sitten siitä tulee vähän niin kuin totuttu tapa. Albaniassakin on 70 prosenttia ihmisistä työttöminä, mutta tuskin siellä pahoja

levottomuuksia sillä perusteella on. Tämän vuoksi olen todella huolissani siitä, että kansanedustajien lomarahan poistamisesta kyllä on 10—12 varsinaista puheenvuoroa, debatti on ankaraa, mutta kun keskustelemme siitä, miten niin Suomen kansantalouden etu olisi hyväksyä Eta-sopimus, paikalla on itseni lisäksi kahdeksan kansanedustajaa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. H a a v i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. V. Laukkasella on joitakin hyviäkin argumentteja Etaa vastaan. Mutta kun hän sotkee ne huonoihin argumentteihin, niin se antaa aiheen vastauspuheenvuoroon. Puutun kahteen näkökohtaan.

Toinen oli ed. V. Laukkasen toteamus siitä, että teollisuuden ja talouden keskeiset järjestöt ja yritykset lobbaavat voimakkaasti EY:ssä. Tuli jotenkin mieleen, että sehän on ennenkuulumatonta, eihän sellaista Suomessa esimerkiksi lainkaan tehdä, vai mitä ed. Laukkanen ajattelee. Eikö se ole aivan normaalia, että siellä, missä ne päätökset tehdään, jotka koskevat hyvin paljon talouselämää, tuotannon ehtoja ja muuta, on sekä teollisuuden, talouselämän että ammattiyhdistysliikkeen mutta myös ympäristöjärjestöjen ja kuluttajajärjestöjen voimakasta lobbaustointaa? Tätähän EY:ssä on, tiedämme sen lobbaustoiminnan eri puolet.

Toinen huomioni oli se logiikka, jonka ed. Laukkanen ottaa salaliittoteoriaan. Olin vähän huolestunut tästä. En siinä mielessä, että olisin huolestunut vapaamuurarien maineesta tai muusta, mutta olen huolissani siitä logiikasta, joka on hyvin tuttua Saksasta 30-luvulta ja Venäjältä tänäkin päivänä, että löydetään jokin ryhmä, oli se sitten juutalaiset tai vapaamuurarit, hyvin usein nämä yhdessä, jotka ovat jonkinlaisen salaliiton tai konspiraation takana. Jos ed. Laukkanen haluaa Euroopan yhteisössä tai integraatiossa nähdä tällaisen salaliiton, niin mielestäni se on vähän kohtuutonta, varsinkin kun hän tuo joitakin myös suomalaisia nimiä esiin tässä yhteydessä. Nämä ihmiset ovat aika suojattomia puolustautuakseen tämän tyypisiä heittoja vastaan. Mielestäni ei ole kovin asiallista, että kansanedustaja käyttää tällaisia argumentteja näinkin vakavassa keskustelussa.

Ed. R i n n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Me demarit jonkin verran näissä integraatioasioissa, esimerkiksi Etassa, sentään hanttiinkin laitoimme.

Mutta varsinainen kysymys työttömyydestä. Ehkä minun puheenvuoroni on samanlaista profetiaa kuin on edustajatoverinikin puhe, se on pelkkää profetiaa, jossa ei ole mitään sen kummallisempia näyttöjä. Nimittäin nyt kaikitenkin asia on sillä tavalla, että eurooppalainen työttömyysaste, otetaan EY tai Eta, on noin 10 prosenttia, kun se Suomessa on nyt 20 prosenttia.

Minun on äärimmäisen vaikea ajatella sitä, että yhteistyön tiivistyminen nimenomaan työllisyyspolitiikan osalta voisi johtaa johonkin vielä huonompaan suhteessa muuhun Eurooppaan, koska meidän kuitenkin täytyy kauppaa käydä. Toinen vaihtoehto on sitten eristäytyminen. Mutta näissä kysymyksissä, joista tässä salissa keskustellaan, on aina äärimmäisen vaikeaa juuri se, kun ei voi samanaikaisesti reaaliaikaisesti kokeilla kahta vaihtoehtoa yhtä aikaa ja verrata niin kuin laboratorio-olosuhteissa, kumpi olisi parempi. Niin ei voida koskaan tehdä. Jää pelkäksi profetiaksi, miten ajatellaan. Mutta nämä luvut pelkästään, 10 prosenttia Euroopassa ja Suomessa 20 prosenttia, kyllä minun mielestäni tukevat enemmän työllisyysajattelua integraation suuntaan.

Ed. W a h l s t r ö m (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. V. Laukkanen näyttää nyt innostuneen käymään taistelua tuulimyllyjä vastaan niin eilisessä YK-rauhanturvaamisasiassa kuin tässäkin asiassa. Eduskunta on Eta-sopimuksen hyväksynyt hyvin suurella enemmistöllä ja nyt on kysymys ainoastaan sopimuksen ratifioinnin muuttamisesta siltä osin, että Sveitsi on tästä sopimuksesta jäänyt pois. Minä ymmärtäisin, jos hän puuttuisi asiaan pelkästään EY:n kannalta, ja minusta onkin syytä puhua Etan ja EY:n eroista ja siitä, minkälaista kehitystä seuraa EY:n täysjäsenyydestä, joka mielestäni ei ole lainkaan tarpeellista.

Integraation eteneminen viime vuosikymmeninä on johtanut sekä myönteisiin että kielteisiin asioihin. Mutta minusta tämä ajattelu, että meidän pitäisi ruveta kilpailemaan sillä, että alenamme palkkoja jollekin tasolle, joka löytyy Kaukoidästä tai jostain muualta, on aivan älytöntä. Me voimme kilpailla vain sillä, että meillä on koulutettua työvoimaa, korkeata teknologiaa ja sitä kautta tuotteita, joilla me pärjäämme niin kotimaisilla kuin ulkomaisillakin markkinoilla.

Mitä taas työttömyyteen tulee, niin siinä viitataan siihen, mitä jo ed. Rinne sanoi. Meille vuosi sitten sanottiin työttömyyden poistuvan tai ainakin työllisyyden paranevan ja meidän taloutemme paranevan jo sillä, että jätämme EY-jäsenhakemuksen. Kun tämä tilanne ei ole lainkaan sennepäin kulkenut, niin minun on hyvin vaikea uskoa muitakaan tämän hallituksen esityksiä. Mutta työttömyys ja Eta eivät näytä liittyvän mitenkään toisiinsa ainakaan tässä vaiheessa, koska Eta ei ole astunut voimaan. Kyllä työttömyys johtuu hyvin monista muista tekijöistä ja nimenomaan tämän nykyisen hallituksen kyvyttömyydestä.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Haavistolle vain sanon, että lähinnä puutun siis siihen, että EY:ssä ei ole minkäänlaista demokraattista päätöksentekoa, vaan päätökset tehdään salaisesti ja suljettujen ovien takana. Ja jos siellä on tällaisia voimia, sanon jos siellä on, niin minusta se on tutkimisen arvoinen asia. Tohtori Steinhäuser on tehnyt varsin luotettavan tuntuista työtä, enkä voi sille mitään, että tämä kirja on tullut julkisuuteen. Minusta jonkun täytyisi kumota se, ellei se pidä paikkaansa. Joka tapauksessa viitataan siihen, että on tällaisia riskejä ja me emme täältä periferiasta kovin tarkasti pysty sanomaan, vaikka näin olisikin. Minusta pohdinta on oikeutettua.

Mitä tulee lehdistöön, niin tulee vain mieleen, että jos täällä kirjassa mainitaan yhtenä yhdeksästä huippupäätömittajasta mm. Aatos Erkko, joka osallistuu tällaiseen bilderbergeriläisten kokoukseen, niin olisi mielenkiintoista tietää, en mitään muuta kysy — mistä tässä todella on kysymys ja saadaanko sieltä joitakin EY-myönteisiä ohjeita.

Mitä tulee työttömyyteen, niin ed. Wahlström käyttää klassista ajattelua siitä, että kun meillä on koulutettu työvoima ja korkea teknologia, niin kyllä me sillä pärjäämme. Minäkin myönnän sen, että missään tapauksessa ei tule lähteä kilpailuun kehitysmaiden kanssa työvoimakustannuksissa. Mutta yhtä varmaa on se, että meillä ei ole sellaista koulutettua työvoimaa ja korkeaa teknologiaa, jolla me voisimme silti pärjätä, vaikka työvoimakustannukset olisivat 60-kertaiset verrattuna näihin muihin maihin. Ed. Wahlström, tämä on täysin petollinen ajattelutapa, koska onhan meillä tälläkin hetkellä koulutettua työvoimaa ja korkeaa teknologiaa, mutta meillä on silti 500 000 ihmistä työttömää.

nä. Tämän päivän tilanne jo osoittaa, että tuudittautuminen tällaisiin uskomuksiin on äärimmäisen vaarallista.

Ed. Wahlström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä uskon siihen, että niin EY:n integraatiopäätökset kuin myös meidän päätöksemme suhtautumisestamme siihen syntyvät ihmisten päätöksillä ihmisten voimin eivätkä jonkun salaliiton kautta. Minusta olisi paljon helpompi keskustella tästä asiasta, kun myös ed. V. Laukkanen päättäisi, mitä hän nyt pitää todellisenä syyllisenä. Muistaakseni aikaisemmin hän oli sitä mieltä, että Euroopan yhteisö on Ilmestyskirjan peto ja nyt se on vapaamuurarien salaliitto. Minä en usko tällaisiin. Minusta kyllä meidän pitää luottaa siihen, että ihmiset päättävät.

Toki tietysti ihmisillä on erilaiset mahdollisuudet päättää. Niillä tuhansilla lobbaajilla, jotka Brysselissä teollisuuden etuja esimerkiksi ajavat, varmasti on hyvin vähän mielessä tavallisen pienen ihmisen asiat. Sen vuoksi pidän hyvin vaarallisena sitä päätöksentekojärjestelmää, joka Euroopan yhteisössä on. Juuri tämän vuoksi myös vastustan Euroopan yhteisön täysjäsenyyttä.

Mutta mitä vielä tulee työvoimaan ja kilpailuun erilaisilla kustannuksilla, niin kyllä luulen ja toivon, että kehitys tulee olemaan muuallakin se, että työvoiman hinta nousee. Ehkä Portugalin esimerkki jo osoitti sitä, että siellä ovat pikkuhiljaa myös työntekijät järjestäytyneet, vaatineet parempia työehtoja, parempia palkkoja, eikä se olekaan enää halpa maa. Sen vuoksi pidän tärkeänä sitä, että me emme lähde tällaiseen kilpailuun, vaan lähdemme siitä, että muilla keinoin, mm. työaikaa lyhentämällä, työtä tasaisemmin jakamalla, on parannettava Suomen työllisyystilannetta, eikä lähteä kilpailemaan. Koskaan emme voi pudottaa palkkoja niin paljon, että voisimme kilpailla jonkun afrikkalaisen tai aasialaisen maan kanssa.

Ed. V. Laukkanen: Arvoisa rouva puhemies! Toivoisin, että ed. Wahlström olisi hieman kurinalaisempi sanonnoissaan. Minä ensinnäkään en ole koskaan sanonut, että EY on sama kuin Ilmestyskirjan peto. En ole sitä koskaan sanonut, mutta olen kyllä sanonut, että se voi olla, enkä ole vielä löytänyt sellaista arkkipiispaa tai tahoja, joka voisi kiistää, etteikö näin voi olla.

Aivan sama koskee sitä kysymystä, kuinka paljon vapaamuurareilla mahdollisesti on vaiku-

tusta Euroopan yhteisön päätöksentekoon. Sanon vain, että tämän kirjan mukaan näyttää siltä, että siellä voi olla suuremmat yhteydet, voimakkaammat yhteydet, kuin tällä hetkellä Suomessa tiedetään. Minusta tämä on mielenkiintoinen kysymys, joka pitäisi kaikella kriittisyydellä kriittisen journalismin ja muunkin kriittisen tutkimuksen avulla selvittää eikä vain olla täällä ikään kuin jossakin lintukotelossa ja sanoa, että onpas hurjia ajatuksia.

Mitä tulee työvoiman hintakysymyksiin, niin on totta, että Portugalissa palkat nousevat ja Portugali on kallis maa verrattuna muihin maihin. Täytyy nyt muistaa, että tässä täytyy tarkastella näitä asioita globaalisesti. Siitä on yksi yksinkertainen esimerkki, joka vähän puhuu puolestaan. Kiina ja Intia muodostavat maailman työväestöstä 40 prosenttia yli 2 miljardin väestöllä, ja siellä eivätkä palkat nouse, kun jokaisista työpaikkaa kohden on ehkä arviolta tuhat ihmistä jonossa. Tästä johtuu se, että aina löytyy maita, joissa työvoimakustannukset liikkuvat markasta kahteen markkaan tunnilta. Sen takia Euroopan romahdus on melko totaalinen ja Aasian maat vastaavalla tavalla nousevat voimakkaasti.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ed. V. Laukkanen näkemykset tukeutuvat realistiseen tietoon joissakin tapauksissa, mutta 80 prosenttia on sitten mielikuvituksen tuotetta ja teoreettista utopiaa. Vaikka me olemme lopputuloksesta samaa mieltä, minä en noihin hänen näkemyksiinsä yhdy. Ne voisi listiä kohta kohdalta, jos olisi puoli tuntia aikaa, ilman mitään valmistelua. Siihen jäisi 20 prosenttia realistista tietoa, ja sekin on hyvä.

Eurooppa on taantuva, honkiintuva talousalue. Ed. Wahlström on varmaan lukenut saman — ei se mikään salainen ollut — Oecd-suurlähettiläs Pasi Rutasen muistion, jossa tämä on selkeästi perusteltu ja lausuttu. Se on honkiintuva, taantuva talousalue, jonka varaan jos me rakennamme, niin se on kyllä varsin suuri epäonnistuminen. Tämä on lähtökohta monien muiden lisäksi minun Eta- ja EY-vastaisuudelleni.

Mitä tulee vapaamuurareihin, joista ed. V. Laukkanen mainitsi, niin vapaamuurarius on kuin syöpä. Se kulkee sekä Suomessa, Euroopassa että koko maailmassa. Se ei paljon varoittele itsestään, kun se soluttautuu hallintokoneistoon, tuomioistuinelaitokseen ja muualle. Sillä on suurempi vaikutus kuin uskotaan, ja henkilöimättä sitä kehenkään se on erittäin vaarallinen järjestö.

Tässä mielessä kyllä, kun katsotaan Brysselin byrokratiata, joka tekee päätökset suljettujen ikkunoiden ja verhojen takana varmasti hämärässä valossakin ilman minkäänlaista julkista kontrollia, siinä on tietty yhtäläisyys vapaamuurareiden rituaaleihin. Nehän ovat myöskin kella-reissa, hämärässä sekoitetaan verta kuulemma keskenään. En ole koskaan ollut näkemässä. Tietty yhtäläisyys on Brysselin byrokratialla ja vapaamuurarien rituaaleilla. Kyllä se hyvin siinä maaperässä kasvaa, mitä Brysselissä harjoitetaan.

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Minua lohduttaa, että ed. Aittoniemi tämänkin verran vahvasti ajatuksiani siitä, että eivät vapaamuurarit mitään ompeluseuran jäseniä ole. Steinhäuserin mukaan, enkä nyt puhu muusta kuin siitä, mitä hän omien perusteellisten tutkimustensa jälkeen sanoo, se on maailman vanhin puolue. Se on perustettu noin vuonna 1717, seköhan oli oikea vuosiluku. Se on siinä mielessä vaarallinen, että se on salainen puolue. Siinä on pahinta juuri se, että se on niin salassa pidetty, äärimmäisen tarkoin suojeltu, vaikka tietysti on joskus julkisuuteen putkahtanut joitakin nimilistoja. Joka tapauksessa sen ilmenemismuodot kaikessa salaisuudessaan antavat aiheen kaikkeen varovaisuuteen ja huolellisuuteen, kun mietitään sitä, että varmasti sosialidemokraatitkin puhuvat mielellään demokraattisesta päätöksenteosta, jossa kansa ikään kuin saisi päättää. Minusta pitää olla aika kriittinen siinä suhteessa, onko nyt varmaa, että päätöksenteko Brysselissä edes aavistuksenomaisesti muistuttaa sitä, mikä demokratiaan liittyy, vai onko se tämän kaiken irvikuva.

Ed. Haavisto: Arvoisa puhemies! En malta olla puuttumatta vielä viimeisen kerran vapaamuurariaan siinä mielessä, että tietysti peruskysymys meillä on, onko Suomessa oikeus vapaasti kokoontua ja järjestäytyä ilman, että nimet ovat kaikkien tiedossa, nimelistat on julkaistua. Minä olen ainakin itse valinnut niin, että tällainen vapaus on olemassa. Se vapaus silloin koskee myös vapaamuurareita. Niin kauan kuin siinä toiminnassa ei ole osoitettu mitään rikollista tai petollista taikka hämärää, ihmisillä on tällainen vapaus. Minusta sitä vapautta pitää kunnioittaa. En haluaisi elää sellaisessa yhteiskunnassa, jossa tätä vapautta ei ihmisillä ole, oli se sitten poliittista järjestäytymistä tai uskonnollista tai muuta järjestäytymistä.

Mitä tulee tällaiseen leimaamiseen, korostan vielä, että vierastan sitä äärimmäisen paljon, koska se on niin helppoa. Jos katsotte, ed. V. Laukkanen, tilannetta Venäjällä tänä päivänä, missä etsitään ikään kuin suuria syyllisiä, niin he ovat todellakin milloin juutalaisia, milloin vapaamuurareita, hyvin yksilöimättömiä ryhmiä, joiden on äärimmäisen vaikea puolustautua tämän tyyppisiä syytöksiä vastaan. On kyseessä ns. hyvä vihollinen. Etsitään tällainen hyvä vihollinen, nähdään, että sieltä se juttu nyt lähtee. Minusta se on äärimmäisen yksinkertaistettua ja halpahintaista. Jos Euroopan integraation juuria lähdetään etsimään tämän tyyppisestä toiminnasta, niin minusta se on pötypuhetta ja vie tavallaan keskustelua ikävällä tavalla sivuun. Ymmärrän, että tällainen salaliittoteoria saattaa joidenkin uskonnollista mieltä tai muuta kiihottaa, mutta minusta se on roskapuhetta tässä yhteydessä.

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Vastaisin vain niin, että, ed. Haavisto, asiat eivät muutu sillä pötypuheiksi, että täällä sanotaan: minusta ne ovat pötypuhetta. Ne voivat olla pötypuhetta tai ne voivat olla totta. Mutta se, että täällä ed. Haavisto tai vaikka vihreiden eduskuntaryhmä kokonaisuudessaan tai vaikka eduskunta ponnessaan toteaisi, että vapaamuurarit ovat hyvin miellyttävä järjestö, jonka voimaperäinen toiminta on koitunut koko Euroopan siunaukseksi, ei voi muuttaa niitä tosiasioita, mitä on tapahtunut tai mitä tulevaisuudessa tapahtuu tämän järjestön toimesta. Sen takia ainoa, mitä minä vain kysyn, on se, onko meillä kriittisyyttä, onko meillä mielenkiintoa ja rohkeutta tutkia hieman tätä asiaa.

Otan vain yhden esimerkin. EY-parlamentissa oli Englannin mandaatilla oleva kansanedustaja, joka oli huolissaan tästä samasta asiasta, ja hän teki kyselyn siitä, voitaisiinko saada luettelo niistä vapaamuurareista, jotka ovat näiden 16 000 virkamiehen joukossa ja mihin kaikkialle he ovat sijoittautuneet. Mutta painostus oli niin ankara tätä kansanedustajaa kohtaan, että hän itse vapaaehtoisesti veti pois tämän kysymyksensä.

Ei tämä asia nyt ole niin mustavalkoinen, että tästä ei kannata sanaakaan puhua eikä tässä ole mitään muuta kuin tällaista minun typerää huolestumistani. Minusta tämä on sellainen kysymys, jota me emme ole lainkaan valmistautuneet ajattelemaan, ja uskon, että tämä keskustelu oli tarpeen, että edes hieman ajatukset alkaisivat

elää, että kriittisyys Euroopan yhteisön ja vapaa-
muurarien suhteen ei varmasti ole perusteetonta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely juliste-
taan päättyneeksi.

**9) Ehdotus laiksi ulkomaanedustuksen virkamie-
hille paikallisten erikoisolosuhteiden perusteella
suoritettavista korvauksista sekä muista etuuksis-
ta**

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 33
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 11

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mie-
tintö n:o 11.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julis-
tetaan päättyneeksi.

**10) Ehdotus laiksi valtion audiovisuaalisesta kes-
kuksesta annetun lain kumoamisesta**

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 45
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mie-
tintö n:o 4.

Keskustelu:

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Tämä hallitus on mestari tekemään lakiesityksiä, hosu-
malla nimittäin, ja jälki on sen näköistä. Usein tarkoituksena taitaakin olla hämätä kansan-
edustajia itse asiassa tai sitten ei ole rohkeutta kertoa, mitä kokonaisuudessaan aiotaan tehdä. Sellaisia muutoksia tehdään erityisellä innolla, joilla valtion omia toimintoja lakkautetaan, ja sellaisia, joilla kustannuksia siirretään kunnille tai vähätuloisille ihmisille.

Mitä muutosten tilalle? Voisi kuvitella, että erityistä huomiota kiinnitettäisiin toimintojen jatkokehittämiseen. Mitä vielä! Jatko jää usein kohtalon huomaan, ideologisesti tosin varsin porvarillisen kohtalon huomaan. Pääasia, että

toimintoja saadaan yksityistettyä. Ehdotukset saadaan usein yhden miehen selvitystoimikunnal-
ta. Kun mieskin valitaan omien keskuudesta, on lopputulos tietenkin hallitukselle mieluinen. Ti-
laustyöstä saa yleensä mieluisan lopputuloksen.

Nyt meillä on käsittelyssä parhain oppinnäyte hallituksen työtavasta, siis hallituksen mielipuu-
hastelusta: Valtion audiovisuaalisen keskuksen, siis oppimateriaalikeskuksen, lakkauttaminen. Mitään selkeätä, täsmällistä, tehokasta ja pää-
lekkäisyyksistä vapaata järjestelyä ei lakiesityk-
sessä esitetä oppimateriaalituotannon kehittämi-
seksi tulevaisuudessa.

On tosin todettava sivistysvaliokunnalle kun-
niaksi, että valiokunta on mietinnössään toden-
nut: "Hallituksen esityksen perusteluista ei riittä-
västi selviä se, miten oppimateriaalitoiminnot aiotaan Valtion audiovisuaalisen keskuksen lak-
kauttamisen jälkeen käytännössä järjestää."

Hallitus ja sivistysvaliokunta ovat sysäämässä koko vastuun oppimateriaalitoimintojen tulevai-
suudesta yksinomaan opetushallitukselle, jolla on tässä asiassa sittenkin varsin kapeat hartiat. Eihän opetushallituksessa ole tuottajia eikä levit-
täjiä. Lakiesityksessä ei siis ole esitetty konkreet-
tista kokonaisvaltaista mallia jatkosta.

Eduskunnan vuoden 1993 talousarvion yhtey-
dessä hyväksymää pontta ei siis ole toteutettu. Sekä hallitukselta että sivistysvaliokunnalta on jäänyt selvittämättä, miten audiovisuaalinen op-
pimateriaali tulevaisuudessa tehokkaimmin ja tarkoituksenmukaisimmin hoidetaan esimerkiksi suunniteltua laajemmalla yhteistoiminnalla ja saavutetaanko Valtion audiovisuaalisen keskuksen lakkauttamisella kustannushyötyä. Tämä oli eduskunnan hyväksymä ponsiesitys.

Oppimateriaalitoimintojen kehittämiseksi ase-
tetaan tänä päivänä aivan uusia vaatimuksia. Uusi opetusteknologia antaa huimaavia mah-
dollisuuksia koulutuksen sisällöllisellekin kehittämiselle. Tavoitteena on, että oppimateriaalitoi-
minnot otetaan yhtenä alueena huomioon kou-
lutuspoliittisessa kehittämistoiminnassa kaik-
kien koulutusmuotojen osalta.

On perusteltua syytä yhtyä opetusministeriön itsensä asettaman valtion oppimateriaalitoimin-
tojen työryhmän ehdotukseen vuodelta 1992, jonka mukaan oppimateriaalitoiminnot keski-
tettäisiin opetushallitukseen ja Oy Yleisradio Ab:hen. Hallitukselle tämä esitys ei ole kelvanut. Siksi opetusministeriö ilmeisesti asettikin uuden työryhmän asialleen.

Hallitus on jo aikaisemmin suuntautunut nykyisen Audiovisuaalisen keskuksen lakkauttami-

seen myöntämällä sille tarpeisiin nähden liian vähäiset määrärahat. Keskus on ollut tappolista jo jonkin aikaa. Viimeisen silauksen antoi hallituksen selvitysmies Pekka Ojala raportissaan, ja niin asia edistyy ja etenee.

Koulutuksen laadun kohottaminen ja opetuksen yleinen kehittäminen ovat oppimateriaalitoimintojen päätavoite. Tehtäviä on hoidettava sellaisissa organisaatioissa, joilla on alan paras asiantuntemus. Näihin seikkoihin viitaten vasemmistolitto yhdessä oppositioryhmien kanssa on jo valiokunnassa esittänyt tästä asiasta ponsilauseuman. Tulemme esittämään lain kolmannessa käsittelyssä seuraavaa: ”Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän pikaisesti toimiin oppimateriaalitoimintojen kehittämiseksi niin, että ne keskitetään opetushallitukseen ja Oy Yleisradio Ab:hen.”

On monella tavalla viisasta kytkeä myös Yleisradio vastuuseen oppimateriaalitoimintojen kehittämisestä, tuottamisesta ja levittämisestä. Yleisradiolla on tänä päivänäkin erityisasema opetusohjelmien tuottajana ja jakelijana. Yleisradion hallussa ovat maan laajamittaisimmat arkistot, merkittävät ja edelleen kehittyvät kansainväliset yhteydet. Sillä on jokaiseen oppilaitokseen ja talouteen ulottuva lähetysverkko. Opetusmateriaalia voidaan toimittaa käyttäjille verkon kautta myös osoitteellisenä. Teknisen kapasiteettinsa ja hallussaan olevan runsaan kuva- ja äänimateriaalin ansiosta Yleisradiolla on erittäin hyvät edellytykset lähteä mukaan myös uusien tuotteiden kehittämiseen kuten multimediaan pohjautuvien opetusohjelmatalentien tuotantoon. Ylen radio- ja televisiointituutti voi tarjota korkeatasoista av-koulutusta. Yleisradiolla on siis paljon etuja ja paljon ansioita tässä asiassa. On siis todella syytä ja viisasta sitoa se vastuuseen oppimateriaalitoimintojen kehittämisestä.

Oppimateriaalitoimintojen rahoitus on turvattava niin, että oppimateriaalit eivät kustannuksiltaan muodosta käyttäjilleen ylipääsemättömän kalliiksi. Siksi oppositioryhmät ovat jo valiokunnassa esittäneet asiasta ponsilausemaa: ”Valiokunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimiin, joilla turvataan kaikkien alojen oppimateriaalituotannon rahoitus ja luodaan edellytykset oppimateriaalien kehittämiseksi.”

Arvoisa puhemies! On syytä vielä lopuksi todeta, että nyt käsittelyssä oleva lakiesitys jättää 25 Av-keskuksen työntekijää varsin turvattuun asemaan. Opetushallitus ei ole luvannut sitoutua heidän uudelleensijoittamiseensa eikä

näin ollen käyttämään hyväksi heidän alan asiantuntemustaan. Siksi on syytä olla sitä mieltä, että henkilökuntaa tulee uudelleensijoittaa ja heidän ammattitaitoaan käyttää.

Ed. T y k k y l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Tässä ed. Astalan puheenvuorossa tulivat selkeästi esille sivistysvaliokunnan oppositioryhmän kannanotot liittyen sekä työntekijöiden aseman turvaamiseen että myös rahoituksen turvaamiseen silloin, kun Audiovisuaalinen keskus lakkautetaan ja tämä toiminta tullaan siirtämään muualle.

Kun valiokunnassa käsiteltiin tätä asiaa, hallituspuolueiden edustajat eivät millään halunneet tehdä selkeätä päätöstä siitä, että toiminnot olisi voitu siirtää sekä opetushallitukseen että Yleisradioon. Kun tutkin sitten hallituksen esityksen perusteluja, niin sieltähän se syy sitten löytyikin, eli siellä sanotaan ihan suoraan, että keskuksen muut tehtävät on tarkoitus siirtää Yleisradion sekä muiden julkisten ja yksityisten organisaatioiden tehtäväksi. Tätä sosialidemokraattinen valiokuntaryhmä ei voi hyväksyä, ja sen johdosta me olemme tehneet nämä ponsilauseumat, joissa tulemme kolmannen käsittelyn yhteydessä olemaan mukana, kun vasemmistolitto tekee niistä esitykset.

Ed. A. O j a l a : Arvoisa puhemies! Voi hyvin yhtyä ed. Astalan kritiikkiin lain valmistelusta, sillä tuntuu ihan siltä, että lakkauttamista on jo pohjustettu, koska nimenomaan Audiovisuaalinen keskus on saanut tarpeeseensa nähden liian vähän määrärahoja, eli keskuksen toimintaahan ei ole sitten kyetty kehittämään. Tulevaisuus tulee asettamaan uusien oppimateriaalien kehittämiseksi aivan erilaisia ja suuria vaatimuksia. Minusta tässä kehittämistyössä olisi nimenomaan keskuksen henkilöstö paras asiantuntija. Hallitus kuitenkin toteaa lakiesityksessään, että pyrkimyksenä on sijoittaa Av-keskuksen henkilökuntaa muualla mahdollisesti vapautuviin vastaaviin tehtäviin. Minusta nimenomaan pitäisi ryhtyä pikaisesti toimiin, joilla voitaisiin turvata Av-keskuksen henkilöstön uudelleensijoitus.

Ed. S e i v ä s t ö : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Astala nosti esiin niitä puutteita, joita esityksessä oli. Hänen puheenvuorostaan saa vain sen kuvan, ettei valiokunta olisi niihin mitenkään tarttunut. Kun lukee tämän sivistysvaliokunnan mietinnön, niin kyllä täällä on kiinnitetty juuri niihin asioihin huomiota, joihin ed. Astala puut-

tui. Sen lisäksi vielä valiokunta lisäsi sosialidemokraattien taholta tulleen asian, jossa kiinnitettiin huomiota kuntien vaikeaan taloudelliseen tilanteeseen ja oppimateriaalin tuottamiseen. Se, etteivät hallituspuolueet menneet automaattisesti mukaan siihen, että toiminta keskitetään Yleisradioon, johtuu osittain siitä, että on kysymys myös rahasta ja tietystä kilpailutilanteesta. On hyvä neuvotteluvaltti, ettei mietinnössä ole automaattisesti osoitettu, mikä on toinen osapuoli tässä toiminnassa.

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Vastaukseni ed. Seivästölle on seuraavanlainen: Mietintö oli tynkämietintö, ja jos vasemmistoliton ed. Astala ei olisi ottanut esille työntekijöiden asemaa ja samoin sosialidemokraattien edustajat rahoitukseen liittyviä kysymyksiä ja myös Audiovisuaalisen keskuksen toimintoihin liittyviä tärkeitä asioita, kuten kansainvälistymisen ja myös kuntien huono rahoitustilanne, tätä mietintöä ei olisi syntynyt ollenkaan. Mietintö syntyi nimenomaan oppositiopuolueiden esitysten taholta; ja tietenkin voimme olla kiitollisia hallituspuolueiden jäsenille, että he eivät tyrmanneet näitä hyviä esityksiä, jotka saatiin kuitenkin mietintöön jollakin lailla sisälle, mutta ei riittävän hyvin.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Ed. Seivästö kiinnitti huomiota siihen, että mietinnössä on kiinnitetty huomiota tiettyihin asioihin. Korostan vielä samaa, mitä ed. Tykkyläinenkin äsken jo totesi, että ne ovat kaikki oppositioryhmiä edustajien esille tuomia asioita. Siinä suhteessa kiitokset voidaan vaikka vastaanottaa.

Mitä tulee Yleisradion asemaan tulevassa järjestelmässä, olen tarkkaan päinvastaista mieltä kuin ed. Seivästö. Erittäin viisasta olisi ollut kytkeä juuri Yleisradio vastuuseen, jolloin vastuussa siitä olisivat olleet opetushallitus ja Yleisradio. Silloin olisi varmasti päästy rahoituksellisessa mielessäkin paljon edullisempaan lopputulokseen.

Tässä mallissa, jota hallituspuolueet halusivat, Yleisradio tulee olemaan eräänä kaupantekijänä. Olen aivan varma siitä, että hinta tulee olemaan paljon kalliimpi. Tässä asiassa on nimenomaan erittäin tarkkaa se, että oppimateriaalitoimintojen ja -tuotteiden hinnat eivät nouse niin korkeiksi, etteivät käyttäjät voi niitä ostaa.

Ed. Seivästö: Arvoisa puhemies! En aivan ymmärtänyt ed. Astalan logiikkaa siitä,

että kilpailuttaminen korottaa hintoja, kun tässä yhteiskunnassa integraatiokeskustelussa ja muussakin yleensä korostetaan juuri päinvastaista kehitystä, sitä että kilpailuttaminen laskee hintoja.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus sotilasavustuslaiksi

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 28

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 12

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 12.

Keskustelu:

Ed. A. Ojala: Arvoisa puhemies! Olemme käsittelemässä uutta sotilasavustuslakia, jonka puolustusvaliokunta saattoi todeta sille jätettyjen asiantuntijalausuntojen perusteella sisältävän puutteita, jotka olisi suurelta osin voitu välttää, mikäli olisi otettu puolustusministeriön ja sen alainen hallinto valmisteluun kiinteämmin mukaan. Valmistelun keskeneräisyys on ollut selkeästi näkyvissä monissa muissakin laeissa, kuten äskeisestä laista hyvin selkeästi näimme. Minusta lakien valmisteluvaiheen tulisi olla huomattavasti kattavampi ja perusteellisempi kuin tänä päivänä tapahtuu.

Laki sinänsä on pääosin perusteltu ja toteuttamiskelpoinen. Uuden sotilasavustuslain myötä asiakaspalvelu ilmeisesti paranee, kun sosiaali-etuuksien maksatus yhdenmukaistuu ja siirrytään ns. yhden luokun periaatteelle, jolloin sosiaalietuudet saataisiin mahdollisimman keskiteytty samasta toimipisteestä. Edellytyksenä luonnollisesti on, että Kansaneläkelaitokselle, joka saa tehtäväkseen erilaisten sosiaalietuuksien maksatuksen, turvataan riittävät resurssit selvittää sille annettavista uusista tehtävistä.

Sotilasavustus on ollut kuntien ja valtion rahoittama etuus vuodesta 1984. Tätä ennen rahoitus tuli kokonaan valtion varoista, ja näin ollen nyt siirrytään takaisin aikaisempaan käytäntöön, mitä tervehdin ilolla, sillä juuri valtion eikä kuntien tehtäviin kuuluu huolehtia varusmiesten toimeentulosta varusmiesaikana.

Asiantuntijalausuntojen mukaan varusmiesten sosiaalis-taloudellinen asema on tämän päivän Suomessa heikko. Samaan tulokseen on tullut puolustusministeriön asettama Varsta-töryhmä, jonka määräaika päättyi 28.2.1991. Myös varusmiehet itse ovat keränneet 8 000 nimen adressin ja luovuttaneet sen eduskunnalle, jotta varusmiesten sosiaalis-taloudelliseen asemaan kiinnitettäisiin huomiota mahdollisimman korkealla valtakunnallisella tasolla.

Nuorimies suorittaa kansalaisvelvollisuuttaan suomalaiselle yhteiskunnalle silloin, kun hän on varusmiespalveluksessa, joten on aivan oikein, että hän saa täyden yöspidon palvelusaikanaan valtiolta eli asunnon, ruoan ja vaatteet sekä tuon pienen päivärahan 19 markkaa ja palveluksen kestänyttä yli 240 vuorokautta 19,50 markkaa, jotka määrärahat ovat tietenkin täysin riittämättömät.

Valitettavasti vuoden 1992 budjettiin sisällynyt 2 markan korotuksen peruuttaminen mahdollistui siksi, että päivärahaa ei ole sidottu indeksiin. Tästä syystä se ei korotu automaattisesti. Säästötoimenpiteiden nimissä kyettiin peruuttamaan korotus, joka olisi ollut varusmiehille äärettömän tarpeellinen.

Varusmiesten loma- ja vapaa-aikamääräykset uudistuivat vuoden 1992 alussa ja he saivat lisää viikonloppuvapaita. Varusmies on palveluksessa ollessaan viikonloppuisin vapaalla keskimäärin kolme viikonloppua kuukaudessa. Varusmiehen ainoa tulo, noin vajaa 600 markkaa kuukaudessa, on niin pieni, ettei sillä kyetä kustantamaan vapaiden viikonloppujen matkoja. Näin ollen on mahdollista, että moni varusmies joutuu jäämään kasarmille, vaikka hänellä olisi mahdollisuus omaistensa tapaamiseen. Eritoten tämä hankaluus on huomattu Itä- ja Pohjois-Suomen varuskunnissa, joissa on hyvin pitkät etäisyydet ja matkustaminen tulee erittäin kalliiksi.

Työttömänä palvelukseen astuminen on vähentänyt myös varusmiesten mahdollisuuksia tulla toimeen omilla säästöillään. Sen lisäksi omaisten panos varusmiesten toimeentulon ylläpitäjänä on tietysti vähentynyt heikosta työllisyystilanteesta johtuen.

300 markan kotiuttamisrahan poistaminen 1.1.1993 alkaen pakottaa nyt varusmiehet hakemaan toimeentulotukea sosiaalitoimistosta, ja tämä tietysti ruuhkauttaa jo ennestään tukkoisia sosiaalitoimistoja. On tullut myös esille, että varusmies ei ilmeisesti useimpien kuntien sosiaalitoimistojen tulkinnan mukaan olekaan oikeutettu toimeentulotukeen, joten ainoa rahoitus-

muoto esimerkiksi viikonloppuvapaan ruokamenoihin on varusmiehen oma päiväraha.

Mutta väite, että nämä sosiaalis-taloudelliset vaikeudet aiheuttaisivat varusmiesten siirtymistä siviilipalveluun, perustuu pelkkään arvailuun, koska mitään varsinaista kattavaa tutkimusta asiasta ei ole tehty. Vakaumukseen perustuvat syyt ovat varmasti yhä suurin siviilipalvelukseen siirtymisen syistä.

Puolustusvaliokunnan samoin kuin sosiaali- ja terveysvaliokunnan enemmistö ei näyttänyt ymmärtävän lain 4 §:n kohdalla olevan minikäänlaista ongelmaa. Ongelmana on, että sotilasavustuslaki ei tunnusta avovaimon asemaa sotilasavustuksen saajana, jos hänellä ei ole asevelvollisen kanssa yhteistä lasta. Tänä päivänä monet nuoret miehet ovat juuri varusmiespalveluksessa ollessaan avoliitossa eikä lasten teko ole ollut ajankohtainen. Näyttää myöskin siltä, että kunnat katsovat vielä hyvin usein vastoin sosiaali- ja terveyshallituksen ohjeita, että avovaimolla on vain velvollisuuksia. Hänen tulonsa otetaan huomioon, kun varusmiehen asumiskustannuksia korvataan, mutta avovaimo ei itse voi saada sotilasavustusta. Todellisuudessa kuitenkin avovaimo elättää varusmiehen viikonloppuisin ja hoitaa perheen muut menot omalla kustannuksellaan, vaikka kuinka niistä olisi vastattu yhdessä ennen palvelukseen astumista.

Valiokunnan enemmistö pelkäsi tässä yhteydessä keinottelua. Eräs puolustusvaliokunnan jäsen totesi, että kyllä miehellä voi olla useampiakin avovaimoja, koska sillä tavalla kyetään keräämään enemmän rahaa valtiolta. Väite on todella lapsellinen ja osoittaa sitä kevyttä asennetta, millä tähän kysymykseen on suhtauduttu. Avoparin kuten avioparinkin lapsettomuus voi johtua hyvin monista syistä, eikä se ole välttämättä kiinni liiton laadusta taikka sen oikeudellisesta suhteesta. Lapsettomuus on niin avo- kuin aviopareillekin raskas suru, joka ei missään vaiheessa saa olla leikin aihe.

Opinto- ja toimeentulotukisäännöksissä on huomioitu se, että avoparilla ei välttämättä ole lasta. Näin ollen, jotta kaikilla etuuskien saajilla olisi samanlaiset oikeudet, pitäisi vastaavanlainen kohta olla myöskin sotilasavustuslaissa. Mikäli sitten pelätään väärinkäytöksiä ja valejärjestelyjä, niin siinä olisi vastalauseessamme esitetyllä tavalla voitu eliminoida asia edellyttämällä, että avopari todistaa asuneensa yhdessä kolmen kuukauden ajan ennen asepalvelukseen astumista. Tämän voi todistaa otteella talonkirjasta.

Myös varusmiesten opintolainojen korkojen maksu on noussut ongelmaksi nimenomaan varusmiespalvelusaikana. Korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain mukainen korkokulujen huomioon ottaminen sotilasavustuksissa olisi erittäin tarkoituksenmukaista. Korkeakouluopiskelijoiden opintotuki uudistuksen keskeisenä lähtökohtana oli, että valtion takaaminen opintolainojen lainaehtoja ei säännellä eikä lainalle makseta korkotukea, vaan korko pääomitetaan opiskeluaikana. Uutta lainsäädäntöä annettaessa ei pidetty luontevana, että opintotukijärjestelmän kautta opiskelijan ja pankin sopimien lainaehtojen mukaisia lainoja subventoitaisiin esimerkiksi asevelvollisuuden taikka edes työttömyyden vuoksi, kun sitä ei tehdä opiskeluaikanakaan. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan uusimuotoisten opintolainojen korot eräänntyvät velallisen maksettavaksi varusmiespalveluksen aikana. Korkojen pääomittaminen palvelusaikana ei tule kyseeseen, koska se lisäisi asevelvollisten miesten velkaantumista etenkin, jos asevelvollisuus suoritetaan opintojen päätyttyä tai opintojen loppuvaiheessa.

Tähän ongelmaan puuttuivat myöskin sosiaaliturvatoimet käytännön kokemuksen perusteella todeten, että tilanne tulee näkymään vasta tulevina vuosina, kun näiden opintolainojen määrä lisääntyy. Tämä pitäisi ehdottomasti saada otetuksi sotilasavustuksen yhteyteen, koska se aiheuttaa merkittävää taloudellista lisärasitusta korkeakoulussa opiskelleille. Tähän myöskin puolustusvaliokunta puuttui omassa esityksessään ja edellyttää, että hallitus selvittää uusimuotoisten opintolainojen korkojen maksuun liittyvät epäkohdat asevelvollisuuden suorittamisajalta ja antaa mahdollisimman pikaisesti esityksen niiden korjaamiseksi tarvittavista säädösmuutoksista eduskunnalle.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön jätetyssä vastalauseessa todetaan, että on pidetty järkevänä 10 §:n muuttamista siten, että erityisavustuksen saajana voisi olla asevelvollisen omaisen lisäksi asevelvollinen itse, mikä mahdollistaisi sen, että tällä tavalla voitaisiin saada erityisavustusta opintolainan korkojen maksamiseksi. Tässä olisi mielestäni yksi keino asian parantamiseksi ja korjaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Pidän lakiehdotusta sinänsä tarpeellisena ja välttämättömänä, kuten aluksi jo totesin. Toivoisin kuitenkin, että esille tuomani epäkohdat huomioitaisiin ja kyettäisiin huonosti valmisteltu lakiesitys saamaan paremmin

toimivaksi ja vastaamaan niihin haasteisiin, joita nyky-yhteiskunta sille asettaa.

Tulen yhtymään sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön vastalauseessa esitettyihin näkemyksiin ja niihin pykäläehdotuksiin, joita siinä on tehty valiokunnan eriävän mielipiteen mukaisesti.

Ed. R i m m i : Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys n:o 28 eli esitys sotilasavustuslaiksi on käsittelyssämme, ja kun puolustusvaliokunta antoi lausuntoa asiasta sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, käytiin valiokunnassamme todella hyvää ja perusteellista keskustelua, ja valiokunta pitikin lakiehdotusta pääosin perusteltuna ja toteuttamiskelpoisena. Yksimielisesti valiokunta kiinnitti myös huomiota varusmiesten heikkoon sosiaalis-taloudelliseen asemaan, ja se oli varsin ymmärrettävääkin, koska olemme saaneet siitä hyvinkin seikkaperäistä tietoa ja olemme myöskin saaneet vastaanottaa asevelvollisten lähetystöjä ja kannanottoja, kuten ed. A. Ojala ansiokkaassa puheenvuorossaan juuri edellä totesi.

Tässä kohdin haluan arvoisia edustajia muistuttaa ennen kaikkea juuri siitä, että varusmiesten päivärahat ovat jääneet korottamatta. Viimeinenkin 2 markan korotussuunnitelma säästösyistä täällä mitätöitiin, ja on hyvin ikävää se, että varusmiehet joutuvat todella tulemaan toimeen hyvin alhaisilla tuloilla. On vakava paikka se, että myöskin taloudellisista syistä todennäköisesti asevelvollisuuden suorittamisen keskeytyksiä tapahtuu ja myös siviilipalvelukseen siirtymisiä. Kuinka paljon taloudellisilla seikoilla on näissä asioissa tekemistä, siitä ei ole ihan faktatietoa esittää, mutta todennäköisesti, näin on arvioita, niillä on huomattava merkitys. Päivärahoja tulisi välttämättä seuraavan budjetin yhteydessä korottaa. Tämän haluan arvoisille edustajille kertoa ja ennen kaikkea tämän viestittää valtiovarainministeri Viinaselle.

Sotilasavustuslain pääasiallinen tarkoitus, kuten voimassa olevankin lain, on asevelvollisten omaisten toimeentulon turvaaminen asevelvollisen palveluksessaolon aikana.

Kaikkein ongelmallisinta mielestäni, ja siihen pääsääntöisesti haluan kiinnittää huomiota, on hallituksen esityksessä 4 §, jonka mukaan "asevelvollisen omaisella tarkoitetaan myös asevelvollisen avopuolisoa silloin, kun heillä on yhteinen alaikäinen huollettava lapsi". Tähän kohtaan sisältyy mielestäni ja vasemmistoliiton edustajien kuten valiokunnan koko opposition mielestä epäoikeudenmukaisuutta. En voi mi-

tenkään ymmärtää sitä, että kun olemme lähestymässä vuotta 2000, teemme tietoisesti lainsäädäntöä, joka asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan johtuen siitä, millaisessa parisuhteessa he ovat päättäneet elää tai elävät. Se, että avopuolisot katsotaan tasa-arvoisiksi vasta sitten, kun heillä on yhteinen lapsi, ei ole mielestäni oikeudenmukaista.

Toteaista, että varusmiehet ovat usein lomilla, kolme viikonloppua kuukaudessa, kuten ed. A. Ojala edellä kertoi. Silloin avopuolisot huolehtivat näiden varusmiesten toimeentulosta. Lomia on juuri lisätty esimerkiksi siitä syystä, että armeijassa on myös haluttu säästää asevelvollisten kuluista. Ja silloin, kun he ovat kotioloissaan, niin menot ovat pienempiä. Näin meille on valiokunnassa asiasta kerrottu.

On jotenkin ristiriitaista se, että avosuhte toisissa kohdin lainsäädännössämme tunnustetaan, toisissa kohdin ei. Kun esimerkiksi työtön henkilö hakee työttömyysturvan peruspäivärahaa, niin hänen avopuolisensa tulot otetaan huomioon harkinnanvaraisessa päivärahassa. Mutta kun on kyse toisesta asiasta, niin kuin nyt sotilasavustuksesta, avopuoliso ei olekaan minikään arvoinen.

Arvoisien edustajien huomiota haluaisin kiinnittää myös siihen, että lapsettomuus on todella tämän päivän yhteiskunnassa suuri ongelma. Siitä puhutaan aika paljon. Siitä on onneksi ruvettu viime aikoina puhumaan avoimesti ja paljon. Ehkä sillä osittain näiden perheiden tuskaa lievennetään, että ei koeta oltavan yksin. Meillä mielestäni lainsäätäjinä ei ole oikeutta omilla lainsäädäntöpäätöksillämme enää näiden ihmisten tuskaa lisätä.

Avoparien sotilasavustukseen kielteisesti suhtautuvat ovat perustelleet asiaa mahdollisilla väärinkäytöksillä. On sanottu, että saatettaisiin muuttaa yhteen esimerkiksi vain asevelvollisuuden ajaksi. Nämä perustelut tuntuvat kovin heiveröisiltä ja haetuilta ja kovin heiveröisiltä sitäkin vasten, jos me katsomme, kuinka paljon todella suuria taloudellisia väärinkäytöksiä tässä yhteiskunnassa tapahtuu. Tällä lausunnolla en tietenkään tarkoita sitä, että puoltaisin minkäänlaisia väärinkäytöksiä, en missään tapauksessa.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa tuli selkesti esiin mm. nimenomaan varusmiesten sosiaaliskuraattorin suulla, että ns. epäillyistä väärinkäytöksistä päästäisiin sillä, että avoparit todistaisivat asuneensa kolme kuukautta yhdessä ja se voitaisiin talonkirjoilla esimerkiksi todistaa.

Haluan kiinnittää huomiota vielä myös siihen, että tämän päivän varusmiehissä on runsaasti niitä, jotka ovat esimerkiksi opiskelleet pitkään. He painiskelevat huomattavan suurien opintovelkojen kanssa, ja heiltä on varmasti ihan pakon syistä perheenlisäys jäänyt tuonneemmaksi, mikä on aivan ymmärrettävää. Onko nyt, arvoisat edustajat, oikein se, että me emme kohtele heitä tasapuolisesti, jos he ovat valinneet tuonhetkisen yhteiselämänsä muodoksi avosuhteen. Useinhan käytännön elämässä on sillä tavalla, että avosuhte on väliaikainen ja päättyy useimmiten avioliittoon. Itse olen aina ollut avioliiton kannattaja, ja puolustuspuheeni avosuhteista perustuu oikeudenmukaisuuteen ja tasavertaisuuteen.

Arvoisa rouva puhemies! Kuten alussa totesin, tämä laki pääsääntöisesti on todella kohtalaisen hyvä ja toteuttamiskelpoinen, kuten valiokunnan mietinnön alkusanoissakin todetaan ja kuten totesin puheenvuoroni alussa.

Sosiaali- ja terveystoimikunnan mietinnössä on kiinnitetty syvällisesti huomiota laissa oleviin puutteisiin. Sosiaali- ja terveystoimikunnan mietinnön vastalauseessa tuodaan nämä puutteet seikkaperäisesti esiin. Sosiaali- ja terveystoimikunnan mietinnön vastalauseeseen on helppoa ja mielekästä yhtyä.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rimmi ilmoitti, että hän on avioliiton voimakas kannattaja, enkä sitä hetkeäkään epäile. Hän myös totesi, että lakiesityksessä on suuri epäkohta, koska lapsettomat avopuolisot joutuvat näin eri asemaan. Ed. Rimmi totesi myös, että avosuhte on väliaikainen ja päättyy hyvin usein avioliittoon. Kaikki tämä pitää tietenkin paikkansa, mutta avosuhteet päättyvät myös muuhun kuin avioliittoon. Ne purkautuvat. Ja silloin kun ne purkautuvat, useimmiten heikimpi osapuoli eli naispuolinen osapuoli jää kärsimään.

Tästä syystä meidän tulisi kyllä luoda sellainen lainsäädäntö, että tämä voitaisiin eliminoida. Kun sellaista lainsäädäntöä ei vielä ole, tietenkin meidän pitää silloin toimia niin, että asianomaiset solmisivat tämän avioliittosopimuksen. Sehän ei maksa mitään. Se käy hyvin nopeasti. Se ei edes ota kipeätä. Jos ajattelemme avioliiton purkamista avioeron kautta, niin lapsettomat aviopuolisohan saavat avioeron ilman harkintaa. Eli minä en sitä ymmärrä, minkä takia avopuolisot eivät solmi avioliittoa, kun

kerran saavat avioeron, jos haluavat erota, saavat sen ilman harkintaa ja siinä heikomman osapuolen asema valvotaan paremmin osituksen kautta.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kallikselle vielä toteaisin sen seikan, että nyt on kysymys pääsääntöisesti hyvin nuorten ihmisten tilanteesta, jossa elämänkumppani on suorittamassa asevelvollisuuttaan. Se elämä on saattanut olla yhteiselämää vasta esimerkiksi muutamia kuukausia, mutta kuitenkin tämä avokumppani vastaa, niin kuin sanoin, asevelvollisuutta suorittavan kumppaninsa esimerkiksi viikonloppujen taloudellisesta ylläpidosta. Miksi me emme anna heille taloudellisesti samaa oikeutta, ilman että heillä pitäisi välttämättä olla lapsi? Tässä on sellainen eriarvoisuusasia, joka mielestäni pitäisi välttämättä kyllä selvittää.

Olen ed. Kalliksen kanssa muilta osin samaa mieltä siitä, että avioliitossa erotilanteissa esimerkiksi lasten tilanne on tietyllä tavalla turvattu.

Ed. P y k ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Onhan totta, että monet avioliitotkin purkautuvat eroon ja on kaikenlaisia ongelmia ihmissuhteissa. Mutta minusta on erittäin patriarkaalinen ajatus siitä, että aina tällaisessa tapauksessa se heikompi osapuoli olisi nainen. Monet tutkimuksetkin osoittavat, että kaikkein heikoimmassa asemassa suomalaisessa yhteiskunnassa ovat keski-ikäiset eronneet miehet. (Ed. Suhonen: Niemenomaan!)

Tässä sotilasavustuslaissa kysymys ei ole siitä, ollaanko yhdessä vai erotaan, vaan nimenomaan siitä, että on erittäin epätasa-arvoista, että vaikka ihmiset itse saavat toisaalta valita sen muodon, missä elävät, joko avioliitossa tai avioliitossa, niin toisessa tavassa elää tällaisen avustuksen edellytykseksi asetetaan ehto, että täytyy olla yhteinen lapsi. Kuten jo aikaisemmissa puheenvuoroissa on käynyt ilmi, monesti voi olla aivan fyysisistä syistä johtuvaa, että avopari tai myöskään aviopari ei saa sitä yhteistä lasta. Minusta on epäoikeudenmukaista, että sillä perusteella toisenlaisilta liiton muodoilta evätään avustus.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Arvoisa puhemies! Ihmettelen kyllä kovasti ed. Kalliksen

käyttämää perustelua, minkä takia avopuolisolle ei voitaisi sotilasavustusta maksaa. Se, jos mikä, tuntuu hyvin laskelmoivalta perustelulta. Eikö ole paljon parempi se, että avioliittoa harkitaan tarpeeksi? Kun me ajattelemme, minkä ikäisiä ovat nuoret, jotka varusmiespalvelukseen menevät, niin siinä vaiheessa varmasti on vielä harkinta-aika paikallaan, jotta ei tarvitse päätyä myöhemmin avioeroon.

Varusmies, joka on avioliitossa ja jolla ei ole lapsia, sekä yksinäinen varusmies ovat kaikkein vaikeimmassa asemassa, koska he eivät nyt voi saada 10 §:n mukaista erityisavustusta. Pykälän muutoksella me olemme yrittäneet korjata tätä epäkohtaa. Kun vastalauseen pykälää lukee, niin kursivilla on kirjoitettu sanat ”tai hänen omaisensa”. Tosiasiassa ”asevelvollisen omainen” oli jo hallituksen esityksessä, mutta me olemme oppositiossa ehdottaneet, että tähän lisättäisiin myös ”asevelvollinen” yksinään ja ”tai hänen omaisensa”. Muutosteksti näyttää näin kirjoitettuna hassulta, koska tähän on lisätty kursivoituna vain sanat ”tai hänen omaisensa”. Tällä voitaisiin parantaa sitä tilannetta, joka on tällä hetkellä suurin ongelma: Yksinäinen tai avioliitossa elävä varusmies ei saa riittävää toimeentuloa varusmiesaikana.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Poistoja päiväjärjestyksestä

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 12)—15) asia.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon:

16) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 12 (HE 293/1992 vp)

17) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 9 (HE 47)

18) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 10 (HE 48)

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään
kello 17.30.

Täysistunto lopetetaan kello 17.19.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen
